

Stowarzyszenie

„Z edukacją w przyszłość”
w Korzeczniku

Oś 4 PO Ryby – rozwój
obszarów rybackich

Nowy okres programowania
(2014-2020) – 12 postulatów
organizacji pozarządowych

Ośrodki Wsparcia Ekonomii
Społecznej (OWES-y)

faow

forum aktywizacji obszarów wiejskich

Od Wydawcy

W trzecim numerze Biuletynu „Dobry Start” staramy się wyjść poza tematykę *stricte* „wiejską”: przedstawiamy tu mianowicie przykłady, jak organizacje wiejskie mogą angażować się w projekty związane z edukacją, ochroną środowiska, ekonomią społeczną, opieką nad osobami starszymi czy rozwojem obszarów zależnych od rybactwa. W ten sposób przygotowujemy grunt pod nowy okres programowania funduszy unijnych (2014-2020), w którym dużo się mówi o integrowaniu różnych źródeł finansowania i o realizowaniu „wielofunduszowych” lokalnych strategii rozwoju. Niezależnie od tego, na ile uda się wcielić w życie nadzieje na wielofunduszowe strategie, warto pamiętać, że już dziś lokalne organizacje wiejskie integrują na poziomie lokalnym różnego typu działania i pozyskują na nie finansowanie z różnych źródeł.

Stowarzyszenie „Z Edukacją w Przyszłość” to jedna z organizacji członkowskich Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich, która od 10 lat zajmuje się rozwojem edukacji i integrowaniem lokalnej społeczności w oparciu o niepubliczną szkołę, przedszkole i Centrum Kształcenia Ustawicznego. O swoich doświadczeniach opowiada Maria Nowak, pierwsza Prezes Stowarzyszenia i jednocześnie członek Zarządu FAOW. Inna bardzo aktywna organizacja członkowska FAOW, Lokalna Grupa Działania „Korona Północnego Krakowa”, prezentuje projekt z zakresu edukacji ekologicznej adresowany do młodzieży gimnazjalnej.

Ekonomia społeczna to nie tylko modny ostatnio temat, ale i realna szansa na stworzenie źródeł zarobkowania dla osób bezrobotnych, niepełnosprawnych czy w inny sposób zagrożonych wykluczeniem, co jest szczególnie istotne dla wielu obszarów wiejskich. Jeden z kilkudziesięciu działających w Polsce Ośrodków Wspierania Ekonomii Społecznej, prowadzony przez Stowarzyszenie BORIS, przedstawiają jego koordynatorzy opisując zebrane doświadczenia. Z myślą o obszarach wiejskich stojących wobec zmian demograficznych i problemów osób starszych, prezentujemy również rządowy program na rzecz aktywności społecznej osób starszych.

Doświadczenia podejścia Leader na obszarach wiejskich zostały z powodzeniem zastosowane do aktywizacji obszarów zależnych od rybactwa, przy wykorzystaniu Europejskiego Funduszu Rybackiego (tzw. Osi 4 EFR). W niniejszym numerze Biuletynu prezentujemy krótko działalność europejskiej sieci obszarów zależnych od rybactwa FARNET oraz wyniki analizy dotyczącej realizacji Osi 4 EFR w Polsce. Wnioski z tej analizy mogą być przydatne także przy programowaniu kolejnej edycji podejścia Leader w nowym okresie.

W Biuletynie prezentujemy także przykład lokalnego stowarzyszenia, które – dzięki umiejętności zaangażowania różnych partnerów – już piąty rok z rzędu organizuje znaczącej rangi imprezę, jaką jest Święto jabłka w powiecie grójeckim. Ponadto czytelnicy znajdą w niniejszym numerze zaktualizowaną listę doradców w projekcie „Dobry Start”, informację o zrealizowanych w projekcie szkoleniach, o konsultacjach funduszy unijnych, w których aktywnie uczestniczy FAOW, a także dalszy ciąg wykazu użytecznych dla organizacji wiejskich stron internetowych.

Spis treści

- 3 Doradcy projektu „Dobry Start” oraz zakresy udzielanego przez nich doradztwa.
- 5 To był strzał w „10”! – rozmowa z Marią Nowak, pierwszym Prezesem Stowarzyszenia „Z Edukacją w Przyszłość” w Korzeczniku
- 8 Informacje o szkoleniach zrealizowanych w ramach projektu „Dobry Start” w 2012 r. *Aleksander Woźniak*
- 9 Dlaczego Europejska Sieć Obszarów Rybackich FARNET może być ważna dla organizacji wiejskich? *Urszula Budzich-Szukała*
- 11 Stan realizacji Osi Priorytetowej 4 PO Ryby 2007-2013 – wstępne wyniki analizy. *Ryszard Zarudzki*
- 16 Programowanie funduszy unijnych 2014-2020 – udział FAOW i innych organizacji wiejskich. *Marcin Marciniak-Mierzejewski*
- 19 12 postulatów NGO dotyczących programowania funduszy UE 2014-2020. *Aleksander Woźniak*
- 23 Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES-y). *Agnieszka Białek i Maciej Łepkowski*
- 26 Program na Rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych (ASOS). *Marta Marciniak-Mierzejewska*
- 28 „Energia z kosza” – projekt edukacyjny Stowarzyszenia Korona Północnego Krakowa. *Barbara Kawa i Jacek Pietrzyk*
- 31 Święto jabłka w powiecie grójeckim. *Olga Almert-Piotrowska*
- 34 Kolejne adresy, które warto odwiedzić w Internecie – c.d. wykazu z *Biuletynu DS. nr 2*

Doradcy projektu „Dobry Start” oraz zakresy udzielanego przez nich doradztwa

Imię i nazwisko doradcy, dane kontaktowe, nazwa centrum i prowadzącego je stowarzyszenia, w ramach którego działa doradca

Region działania, zakres doradztwa

Irena Krukowska-Szopa

tel.: 600-276-829

e-mail: krukowska@zielonaakcja.pl

oraz krukowska.irena@gmail.com

Regionalne Centrum – Fundacja

Ekologiczna Zielona Akcja

woj. dolnośląskie

- tworzenie partnerstw lokalnych, wsparcie dla lokalnych grup działania, komunikacja w partnerstwach,
- animacja i mobilizowanie społeczności lokalnych,
- kreowanie i pisanie projektów,
- zarządzanie zespołem,
- finansowanie organizacji pozarządowych,
- wsparcie liderów organizacji,
- planowanie strategiczne rozwoju, planowanie odnowy wsi,
- monitorowanie i ewaluacja strategii, programów i planów.

Krzysztof Szustka

tel.: 512-312-215

e-mail: krzysztof.szustka@gmail.com

oraz szustka@zielonaakcja.pl

Regionalne Centrum – Fundacja

Ekologiczna Zielona Akcja

woj. dolnośląskie

- działalność organizacji pozarządowych i pozyskiwanie środków,
- partnerstwa lokalne i regionalne,
- fundusz sołecki,
- edukacja ekologiczna i regionalna,
- *questing* – wiejskie gry terenowe.

Renata Nowak

tel.: 609-117-712

e-mail: olikar@poczta.onet.pl

Krajowe Centrum – Forum Aktywizacji

Obszarów Wiejskich

woj. łódzkie

- finansowanie działalności organizacji pozarządowych,
- przygotowywanie statutu, dokumentów rejestrowych,
- rejestracja produktów tradycyjnych,
- współpraca międzynarodowa – poszukiwanie partnerów,
- realizacja funduszu sołeckiego,
- współpraca z kołami gospodyń wiejskich (KGW).

Maciej Puchała

tel.: 605-284-932

e-mail: dl-p02@wp.pl

Regionalne Centrum – Towarzystwo

Rozwoju Gminy Płużnica

woj. kujawsko-pomorskie

- zakładanie organizacji i pomoc w ich prowadzeniu,
- przygotowywanie projektów (w tym pisanie wniosków) i ich realizacja,
- pisanie biznesplanów i doradztwo dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Mirosława Tomasiak

tel.: 605-268-462

e-mail: tomasikm@mga.com.pl

Regionalne Centrum – Towarzystwo

Rozwoju Gminy Płużnica

woj. kujawsko-pomorskie

- planowanie projektów i pisanie wniosków o dofinansowanie, w tym partnerskich i międzynarodowych,
- realizacja i rozliczanie projektów,
- aktywizacja społeczności lokalnych, w tym zakładanie stowarzyszeń,
- uregulowania prawne związane z funkcjonowaniem NGO,
- zarządzanie organizacją pozarządową,
- finanse w organizacjach pozarządowych,
- pisanie biznesplanów.

<p>Dagmara Husarek tel.: 692-498-031 e-mail: dagmarahusarek@gmail.com Regionalne Centrum – Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno</p>	<p>woj. pomorskie – pozyskiwanie środków unijnych (w tym na realizację inwestycji/projektów) i ich rozliczanie, jak również pisanie wniosków o dofinansowanie, – uregulowania prawne związane z funkcjonowaniem NGO, pisanie pism procesowych, itp.</p>
<p>Inga Kawalek tel.: 669-205-005 e-mail: i.kawalek@dgkoncept.pl Krajowe Centrum – Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich</p>	<p>woj. pomorskie – planowanie projektów, – zarządzanie projektami, – planowanie strategiczne (szczególnie w ramach osi Leader PROW i osi IV PO RYBY), – ewaluacja projektów, programów, strategii, – zakładanie i funkcjonowanie NGO, – współpraca NGO z samorządami lokalnymi, – budowanie i rozwój partnerstw lokalnych.</p>
<p>Agnieszka Theus tel.: 509-153-012 e-mail: a.theus@stowdeb.pl Regionalne Centrum – Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno</p>	<p>woj. pomorskie – przygotowywanie wniosków do Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (POKL).</p>
<p>Anna Frańczak tel.: 694-124-380 e-mail: a.franczak@opiwpr.org.pl Regionalne Centrum – Fundacja Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsię- biorczości Rolnej w Sandomierzu</p>	<p>woj. świętokrzyskie – działalność i finansowanie organizacji, – pozyskiwanie środków na inicjatywy.</p>
<p>Piotr Korpysz tel.: 607-586-310 e-mail: p.korpysz@opiwpr.org.pl Regionalne Centrum – Fundacja Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu</p>	<p>woj. świętokrzyskie – działalność i finansowanie organizacji, – pozyskiwanie środków na inicjatywy.</p>
<p>Lidia Pięta tel.: 728-818-078 e-mail: l.pieta@opiwpr.org.pl Regionalne Centrum – Fundacja Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu</p>	<p>woj. świętokrzyskie – rachunkowość i finanse.</p>
<p>Danuta Józwiak tel.: – e-mail: centrum-ngo.korzecznik@wp.pl Regionalne Centrum – Stowarzysze- nie Na Rzecz Rozwoju i Integracji Środowiska Lokalnego „Z Edukacją w Przyszłość” w Korzeczniku</p>	<p>woj. wielkopolskie – zarządzanie finansami w organizacjach pozarządowych i szkołach prowadzonych przez stowarzyszenia, – rozliczanie projektów.</p>
<p>Maria Nowak tel.: 602-593-814 e-mail: mariakorzecznik@gmail.com Regionalne Centrum – Stowarzysze- nie Na Rzecz Rozwoju i Integracji Środowiska Lokalnego „Z Edukacją w Przyszłość” w Korzeczniku</p>	<p>woj. wielkopolskie – zakładanie szkół i przedszkoli niepublicznych, – przekazywanie szkół organizacjom pozarządowym, – fundusz sołecki, – odnowa wsi.</p>

• To był strzał w „10”!

Stowarzyszenie „Z Edukacją w Przyszłość” w Korzeczniku w roku 2012 obchodzi swój pierwszy, okrągły jubileusz. O trudnych początkach i, w efekcie, wewnętrznej satysfakcji i sukcesach opowiada Maria Nowak, pierwsza Prezes Stowarzyszenia i obecna dyrektor szkoły podstawowej w Korzeczniku.

10 lat temu w Korzeczniku, małej miejscowości na wschodnich obrzeżach województwa wielkopolskiego (koło Kłodawy), powstało Stowarzyszenie, które dziś jest jednym z prężnie rozwijających się. Skąd pojawiła się inicjatywa jego utworzenia?

Pomysł pojawił się na przełomie lat 1999 i 2000. Już wtedy, jeszcze jako szkoła publiczna, staraliśmy się realizować projekty. Szybko jednak zdaliśmy sobie sprawę, że łatwiej nam będzie pozyskiwać fundusze jako instytucja pozarządowa. Dlatego, wraz z nauczycielami, rodzicami i pracownikami szkoły podjęliśmy decyzję o powstaniu stowarzyszenia.

Jaki był Wasz główny cel?

Początkowo wspieranie szkoły podstawowej. Mniej formalnym było stworzenie warunków do ewentualnego jej przejścia. Bo, niestety, coraz głośniej mówiło się o jej zamknięciu. Ostatecznie zamknięcie szkoły samorządowej nastąpiło w 2004 roku – w tym samym roku utworzona została szkoła niepubliczna.

Szkoła stowarzyszeniowa 10 lat temu była czymś nowym, nie tylko dla społeczności lokalnej.

Jednak z ich strony czuliśmy swego rodzaju doping i przychylność. Niestety, tego samego nie można powiedzieć o, nazwijmy to, środowisku związanym z edukacją. Na szczęście, z biegiem

lat, ludzie widząc, że się nam udaje, zaczęli darzyć nas coraz większym zaufaniem. Kiedy udało się otworzyć przedszkole, którego nigdy w Korzeczniku nie było, rodzice zauważyli szansę i zdali sobie sprawę, że nawet tutaj dzieci można kształcić od najmłodszych. Podobnie było z Centrum Kształ-

Maria Nowak prezentuje statuetkę oraz dyplom Konkursu Kryształowej Koniczyny o nagrodę imienia Edwarda Piszka, Szczepana Pieniążka i Donalda Evans'a, którą otrzymała w 2005 r.

cenia Ustawicznego (CKU), które po dziś dzień kształci dorosłych mieszkańców z naszej okolicy.

Śmiało można więc stwierdzić, że przedszkole jest swojego rodzaju „projektem flagowym” nie tylko dla władz Stowarzyszenia.

Festyn przy szkole w Korzeczniku

Dzięki przedszkolu wzrosło zaufanie społeczne do naszej organizacji. Wartość projektu, jak i samej dotacji (z Europejskiego Funduszu Społecznego), wyniosła wówczas ponad pół miliona złotych. Niemniej ważne jest to, że poza Korzecznikiem powstały jeszcze dwa inne przedszkola: w Wólce Czepowej i Bierzwiennej Krótkiej. To, że od 2008 r. aż po dziś dzień wciąż one funkcjonują, bardzo nas cieszy.

Ile projektów udało się Wam zrealizować przez 10 lat?

Ponad 25 o łącznej wartości około 2 milionów złotych. Ogromną satysfakcją dały nam zwłaszcza te projekty, które przeznaczone były dla mieszkańców, jak na przykład projekt o nazwie „Edukacja rolników szansą ich rozwoju” (finansowany ze środków europejskich – ze ZPORR), czy „Masa solnych pomysłów”. Nie dość, że zintegrowały społeczność lokalną, to pozostawiły też miłe wspomnienia.

Czy pieniądze na remont budynku szkoły, która przez te 10 lat zmieniała się nie do poznania, również pochodziły z unijnych dotacji?

Na ten cel skrupulatnie była odkładana każda złotówka. Jak to zwykle bywa, w trakcie prac zdarzały się też nieprzewidziane wydatki, jak np. wymiana zepsutego pieca w 2010 roku. Na szczęście wsparcie nadeszło z Europejskiego Funduszu

Rozwoju Wsi Polskiej i dzięki dotacji udało się zakupić nowe urządzenie. Wtedy też ocieplony został cały budynek. Należy jednak podkreślić, że gdyby nie pomoc okolicznych mieszkańców, nasza szkoła nie byłaby dziś taka piękna.

Jak ważna jest dla Was współpraca z innymi i co dzięki niej osiągnęliście?

Naszym głównym motorem napędowym wciąż pozostaje niezaspokojona chęć rozwoju. Dlatego nieustannie szukamy partnerów w całej Polsce, z którymi można współpracować. Gdyby nie to, tak naprawdę nikt by o nas nigdy nie usłyszał. Warto zaznaczyć, że dzięki naszej aktywności jesteśmy w zarządzie dwóch ogólnopolskich organizacji pozarządowych: Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich (FAOW) i Federacji Inicjatyw Oświatowych (FIO).

W 2007 roku Minister Rozwoju Regionalnego przyznał projektowi „Edukacja rolników szansą ich rozwoju” tytuł Najlepszej Inwestycji w Człowieka. Wcześniej natomiast, w 2005 roku, otrzymała Pani indywidualną nagrodę – Kryształową Koniczynę – za wkład w rozwój edukacji i integracji na terenie lokalnego środowiska wiejskiego. Jakimi innymi nagrodami możecie się jeszcze pochwalić?

Naszym największym osiągnięciem jest znalezienie się w grupie nominowanych do nagrody Pro Publico Bono (wyróżniane są organizacje, które szczególnie przysłużyły się dla dobra publicznego). To wyróżnienie ma dla nas ogromne znaczenie.

Po dwóch latach przestała Pani pełnić funkcję prezesa Stowarzyszenia i dalej pozostała na stanowisku dyrektora szkoły.

Przecież nie mogłam być własnym szefem [śmiech]! Zrzekłam się tej funkcji na rzecz Małgorzaty

ra będzie miała nowoczesną kuchnię pozwalającą na przygotowanie posiłków oraz większą salę gimnastyczną. Wkrótce na terenie Korzecznika pojawią się tablice, które pozwolą na organizację edukacyjnych gier i zabaw terenowych. Prowadzimy rozmowy na temat bazy noclegowej oraz równolegle pracujemy nad programem edukacyjnym. Zarząd Stowarzyszenia zaangażowany jest we współpracę z organizacjami ogólnopolskimi i aktywnie buduje sieć kontaktów z innymi szkołami, głównie niepublicznymi.

Boisko szkoły podstawowej w Korzeczniku

Lewandowskiej po tym, jak zamknięto szkołę. Wybór okazał się jak najbardziej trafny, choćby ze względu na czas, jaki moja następczyni może poświęcić Stowarzyszeniu. Pozostałam jednak w zarządzie, choćby ze względu na przepływ informacji.

Jakie są plany na przyszłość Stowarzyszenia z Korzecznika?

Naszym głównym celem jest poszerzenie oferty edukacyjnej oraz stworzenie warunków, dzięki którym społeczność lokalna będzie mogła ze spokojem myśleć o przyszłości. Plany, które przerodziły się w konkretne projekty, to: wioska radosnej edukacji, rozwój zespołu specjalistów ds. edukacji czy ekologia i energia odnawialna. Działania te podejmowane są przy okazji projektów realizowanych ze środków publicznych bądź poprzez poszukiwanie wolontariuszy i sponsorów. Od dłuższego czasu trwa remont szkoły, któ-

Czy, Pani zdaniem, przez te 10 lat można było zrobić coś lepiej?

Zawsze jest tak, że można zrobić coś lepiej. Osobiście jednak odczuwam wewnętrzną satysfakcję. Organizując te placówki, a więc przedszkole, „podstawówkę” czy CKU, chciałam stworzyć szkoły, do których bez obaw posłę własne dzieci. Dziś śmiało mogę stwierdzić, że się udało.

• Rozmawiał: Aleksander Pudło

Informacje o szkoleniach zrealizowanych w ramach projektu „Dobry Start” w 2012 r.

Wchwili składania niniejszego biuletynu do druku w Mogilnie trwa ostatnie szkolenie z tegorocznej serii, które organizuje Towarzystwo Rozwoju Gminy Płużnica, jego tematem jest „Zarządzanie finansami i rozliczanie działalności wiejskich organizacji pozarządowych”.

Do tej pory w ramach projektu „Dobry Start – centra wspierania i informacji organizacji pozarządowych na obszarach wiejskich” odbyło się już dziesięć szkoleń, a nasi trenerzy przeszkolili łącznie 195 osób. Szkolenia organizowane były przez regionalne centra informacyjne projektu, a poświęcone były animacji społeczności lokalnej, planowaniu i zarządzaniu projektami, oraz zarządzaniu działalnością wiejskich organizacji.

W Debrznie szkolenie pn. „**Planowanie i zarządzanie projektami wsparcia**” odbyło się w dniach 3-5 września 2012 roku. Na ten sam temat szkolili również trenerzy z centrum w Legnicy w dniach 24-26 maja, z centrum w Sandomierzu w dniach 19-21 lipca br. oraz trenerzy z regionalnego centrum w Korzeczniku w dniach 7-9 września br. Wśród zagadnień poruszanych na tych szkoleniach znalazły się takie jak: projekt i myślenie projektowe, fazy i logika projektu, analiza SWOT czy studia przypadku.

Szkolenie w zakresie „**Zarządzania finansami i rozliczania działalności wiejskich organizacji pozarządowych**” odbyło się w dniach 14-16 czerwca br. w Karczowiskach, 29 czerwca – 1 lipca w Brdowie oraz 13-15 września 2012 r. w Ma-

koszynie. Organizatorami tych szkoleń były odpowiednio regionalne centra w Legnicy, Korzeczniku i Sandomierzu. Podczas tych szkoleń pracowano nad takimi zagadnieniami jak: podstawy prawne działalności NGO, zasady prowadzenia ksiąg, planowanie finansowe czy obowiązki sprawozdawcze organizacji.

Z „**Metod animacji i inkubacji wiejskich organizacji pozarządowych**” szkolili nasze centra z Legnicy w dniach 8-10 czerwca, z Debrznan w dniach 12-14 czerwca, z Sandomierza w dniach 21-23 czerwca oraz centrum z Korzecznika w dniach 9-11 listopada 2012 r. Uczestnicy szkolili się z takich zagadnień jak: zakładanie organizacji pozarządowych, pisanie statutu czy sposoby na zaangażowanie społeczności lokalnej.

Nowa seria szkoleń planowana jest w nadchodzącym roku 2013. Ich tematyka będzie powtórką tematów sprawdzonych już w tym roku. Wszystkich zainteresowanych zachęcamy do śledzenia stron centrów regionalnych w witrynie projektu pod adresem <http://ds.org.pl>.

- Aleksander Woźniak
na podstawie relacji regionalnych centrów informacyjnych projektu „Dobry Start”.

ani jednej LGR! W Polsce szkolenia dla potencjalnych LGR prowadzone na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi przez Stowarzyszenie Agrolinia także opierały się w dużym stopniu na doświadczeniach podejścia Leader.

Po trzecie, zdaniem wielu ekspertów na obszarach wiejskich daje się zaobserwować pewnego rodzaju „zmęczenie” **podejściem Leader** – dotyczy to zwłaszcza krajów „starej” UE, gdzie podejście to jest realizowane już od ponad 20 lat. Przeniesienie tego podejścia na nowe obszary oznacza zaangażowanie dużej grupy nowych osób, które chcą coś zrobić dla swojej społecz-

Urszula Budzich-Szukała w trakcie moderowania warsztatu dla przedstawicieli LGR z krajów wokół Morza Bałtyckiego. Konferencja „Sustainable futures for fisheries areas”, Bruksela, 3-4 listopada 2011 r.

ności, dzięki czemu LGR wnoszą do podejścia Leader trochę entuzjazmu i nowego myślenia o rozwoju lokalnym.

Po czwarte, trzeba pamiętać że po 2013 roku nastąpi większa niż dotąd **integracja funduszy unijnych**, w tym szczególnie środków kierowanych na rozwój lokalny. Jedną z możliwości rozważanych przez rząd polski będzie tzw. „wielofunduszowość”, czyli możliwość korzystania przez jedno lokalne partnerstwo z różnych źródeł

finansowania lokalnej strategii, w czym doświadczenie tych grup, które już teraz są jednocześnie LGD i LGR, będzie bardzo cenne. Nawet jednak tam, gdzie dane partnerstwo nie zdecyduje się na wielofunduszowość, konieczna będzie bliższa współpraca i koordynacja między podmiotami zaangażowanymi w realizację rozwoju lokalnego finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (następcy EFR) i EFRROW, a także z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Toteż warto już dziś nawiązywać kontakty i wspólnie zastanawiać się, jak ta współpraca powinna wyglądać w przyszłości.

Warto także przyjrzeć się **doświadczeniom samej sieci FARNET** – szczególnie wsparciu, jakie udziela LGR i Instytucjom Zarządzającym w zakresie doskonalenia systemu wdrażania Osi 4. Dzięki stosunkowo szybko uruchomionemu doradztwu ze strony FARNET udało się uniknąć niektórych błędów popełnionych przy wdrażaniu podejścia Leader. Obecnie zaś prowadzone prace (w tym np. analiza systemu wdrażania Osi 4 w Polsce, z której raport będzie wkrótce dostępny) stanowią materiał, na którym opiera się Komisja Europejska w opracowywanych właśnie założeniach i wytycznych dotyczących rozwoju lokalnego w nowym okresie. Nie bez znaczenia jest też fakt, że zespół FARNET budują w znacznym stopniu te same osoby, które tworzyły Europejskie Obserwatorium Leadera I i Leadera II, wysoko cenione za rolę, jaką odegrało ono w upowszechnianiu idei i podejścia Leader w Europie i poza nią.

- Urszula Budzich-Szukała
Sekretarz Zarządu FAOW
Ekspert Europejskiej Sieci FARNET

Stan realizacji Osi Priorytetowej 4 PO Ryby 2007-2013 – wstępne wyniki analizy

Oś Priorytetowa 4 Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” (w skrócie nazywanego „PO Ryby 2007-2013” lub tylko „PO Ryby”) pt. „Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa” jest wdrażana przy znaczącym udziale samorządów wojewódzkich. Z ostatnio przeprowadzonych analiz wynika, że między województwami występują znaczące różnice, oraz że sposób funkcjonowania samorządów wojewódzkich ma znaczący wpływ na tempo i sposób wydatkowania środków z Osi 4 PO Ryby. Niniejszy artykuł stanowi syntezę opracowań przygotowanych w 2012 roku na zamówienie Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu¹, a przygotowanych na podstawie danych otrzymanych z Departamentu Rybołówstwa Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

We wdrażaniu Osi 4 PO Ryby stosowane jest podejście Leader, rozumiane jako powiązane ze sobą działania na rzecz społecznego i gospodarczego rozwoju przy znaczącym udziale społeczności lokalnej (w ostatnim czasie podejście to nazywane jest „rozwojem kierowanym przez społeczność lokalną”). Wykorzystanie tej metody wymaga spełnienia kilku istotnych warunków, tak zwanych „cech podejścia Leader”, do których zaliczamy: podejście terytorialne, oddolne, zintegrowane, partnerstwo trójsektorowe², innowacyjność, lokalne finansowanie i zarządzanie środkami oraz współpracę w sieci. Podejście to wymaga również zgody i współpracy na poziomie politycznym. Wymienione cechy odróżniają metodę Leader od podejścia tradycyjnego, ponieważ:

- wsparcie dotyczy obszaru, a nie pojedynczego projektu (podejście terytorialne),

- niezbędne jest szerokie uczestnictwo mieszkańców i podmiotów lokalnych w inicjowaniu projektów i podejmowaniu decyzji (podejście oddolne),
- działania mają być kompleksowe, bez podziału na sektory (podejście zintegrowane),
- zaangażowane podmioty łączą wspólną odpowiedzialność i partnerskie relacje (trwałe partnerstwo w formie Lokalnej Grupy Rybackiej),
- w szczególny sposób traktowana jest innowacyjność (w skali danego obszaru) – gotowość do podejmowania ryzyka i popełniania błędów,
- przekazywana jest jak największa decyzyjność na najniższy poziom (lokalne zarządzanie i finansowanie),
- politykę zostawiamy z boku, współpracujemy z wszystkimi osobami, którym zależy na lokalnym rozwoju i partycypacji społecznej,
- niezbędna jest współpraca między poszczególnymi obszarami – na poziomie krajowym i międzynarodowym (w tym udział w różnych inicjatywach sieciowych).

Oś 4 PO Ryby jest w Polsce realizowana dopiero od 2009 roku, zaś lokalne grupy rybackie (LGR) mogą wybierać projekty do finansowania od pierwszego kwartału 2010 r. (w przypadku grup wybranych w drugim naborze od początku 2012 r.), jest to więc okres zbyt krótki, aby uznać wdrażanie tej metody na obszarach zależnych od rybactwa za sukces lub porażkę. Można jednak zauważyć już pewne trendy i wyciągać wnioski, które pozwolą na uniknięcie niektórych błędów w kolejnym okresie.

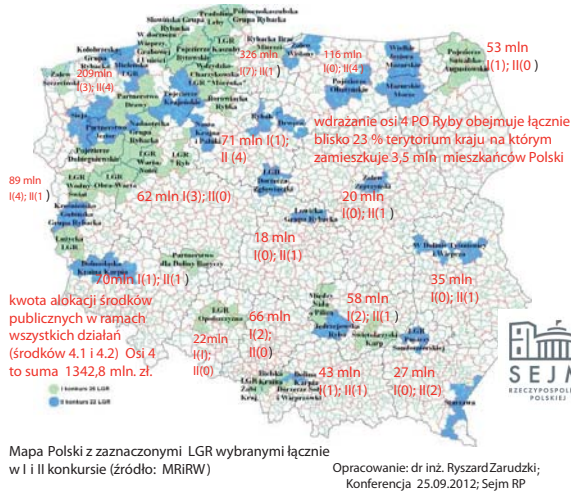
Lokalne grupy rybackie wdrażające Oś 4 PO Ryby obejmują łącznie blisko 23% terytorium kraju, na którym zamieszkuje 3,5 mln mieszkańców (co oznacza, że co 10 obywatel Polski zamieszkuje obszar objęty realizacją opracowanej przez LGR strategii). General-

¹ Artykuł powstał na podstawie następujących opracowań:

1. R. Zarudzki; Ekspertyza: „Stan realizacji Osi Priorytetowej 4 PO Ryby 2007-2013 – zagrożenia”; Na zlecenie Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu; Warszawa 2012 r.
2. R. Zarudzki; Podsumowanie, wnioski, rekomendacje do przedmiotowej ekspertyzy: „Stan realizacji Osi Priorytetowej 4 PO Ryby 2007-2013 – zagrożenia”; Na zlecenie Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu; Warszawa 2012 r.
3. Materiały z Konferencji: Polityka rybołówstwa w Polsce – stan i przyszłość (25 września 2012, Sala Kolumnowa Sejmu). Organizatorzy: Sejmowa Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Biuro Analiz Sejmowych.

² Chodzi o partnerstwo trzech sektorów: władz samorządowych, społeczeństwa obywatelskiego i sektora przedsiębiorstw.

nie Polska jest największym w Unii Europejskiej beneficjentem działań Osi 4, dysponując 40% łącznego budżetu Osi 4. Polska jest też liderem na tle innych krajów zarówno pod względem liczby LGR (w całej UE jest ich 300, z tego 48 w Polsce), jak i budżetu przypadającego na jedną grupę (średnio w całej UE na grupę przypada 3,3 mln euro, w Polsce prawie dwukrotnie więcej). Największym beneficjentem Osi 4 w Polsce są województwa nadmorskie: pomorskie (w którym LGR dysponują 325,9 mln zł) i zachodniopomorskie (209,6 mln zł), które z całej alokacji wynoszącej 1,343 mld zł otrzymały 40%. Z obszarów śródlądowych najwięcej środków otrzymało województwo warmińsko-mazurskie (blisko 116 mln zł), na uwagę zasługują również woj. lubuskie (89 mln zł) i kujawsko-pomorskie (71 mln) – zob. mapa nr 1.

Mapa nr 1. Lokalne grupy rybackie (LGR) wybrane w I i II konkursie.

Na podstawie dostępnych informacji o stanie wdrażania Osi Priorytetowej 4 w całym kraju i w poszczególnych województwach można sformułować niżej przedstawione wstępne wnioski i opinie:

1. Generalnie proces uruchamiania projektów finansowanych z Osi 4, wymagający zaangażowania wielu podmiotów i podejmowania decyzji na wielu poziomach, jest powolny (podobna sytuacja ma zresztą miejsce w większości krajów UE), a w wielu województwach znajduje się na początkowym etapie. Średnio w skali kraju do końca czerwca 2012 roku podpisano umowy z beneficjentami na 11% dostępnej kwoty, natomiast zrealizowane płatności były na poziomie ok. 4% środków (jest to mniej więcej na poziomie średniej UE).

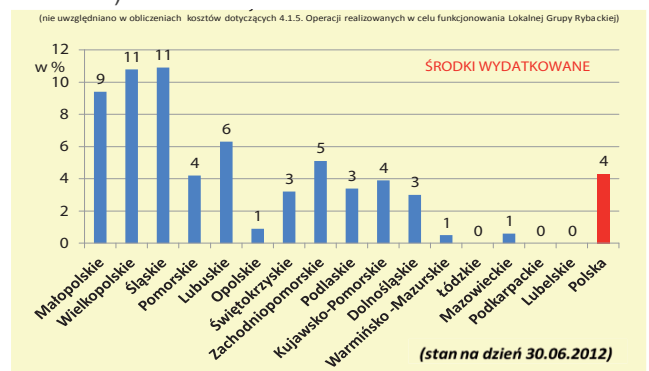
³ Dane podawane są wg. stanu na dzień 30.06.2012.

Na wykresach 1 i 2 pokazano stan zakontraktowania i wydatkowania środków Osi 4 PO Ryby w poszczególnych województwach. W obliczeniach celowo pominięto kwoty zakontraktowane na funkcjonowanie LGR, co obniża stopień alokacji środków z oficjalnie podawanej średniej krajowej 12,7% do 10,7%, a płatności z 7,2% do 4,3%. W trzech województwach (lubelskie, podkarpackie, mazowieckie) praktycznie brak jest podpisanych umów z beneficjentami poszczególnych działań. W kolejnych siedmiu województwach (łódzkie, warmińsko-mazurskie, dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, podlaskie, zachodniopomorskie i świętokrzyskie) wysokość środków, na jakie podpisano umowy obejmuje 5-10% dostępnej dla każdego z tych województw puli środków. Jednym z czynników powstania takiej sytuacji może być długi okres oceny wniosków przez samorządy województw (SW) oraz duża liczba wniosków odrzucanych na poziomie SW (mimo, iż zostały zaakceptowane przez LGR).

Wykres nr 1. Podpisane umowy - stopień wykorzystanie budżetów w województwach (w %)

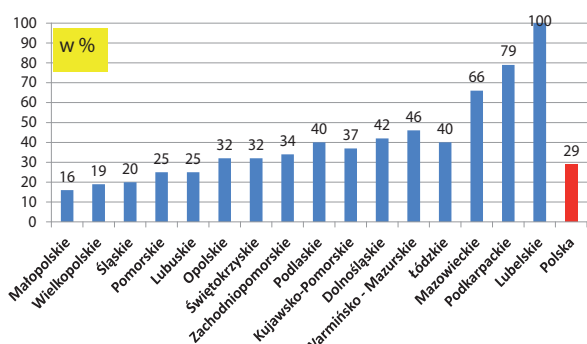
Wykres nr 2. Zrealizowane płatności - kwota (w %) w stosunku do sumy budżetów LSROR w województwie (średek 4.1 bez 4.1.5)

2. Zgodnie z aktualnym stanem wdrażania Programu³, koszt funkcjonowania LGR stanowi obecnie

29% całkowitej kwoty zatwierdzonych umów (wykres 3). Analizowany stopień udziału kosztów LGR w wydatkach Programu zależy w dużym stopniu od wielkości kwoty wniosków odrzucanych po ocenie przez SW. Koszty funkcjonowania LGR w całym okresie realizacji Programu nie mogą przekroczyć 10% jego łącznego budżetu i zrozumiałe jest, że w początkowym okresie mogą być wyższe, zaś w miarę jak proces przygotowywania i akceptacji projektów przez LGR nabiera przyspieszenia udział kosztów funkcjonowania będzie mały. Biorąc jednak pod uwagę wysoki procent wniosków odrzucanych przez SW istnieje realne zagrożenie, że niektóre LGR przekroczą dopuszczalny próg wydatkowania kosztów niezbędnych dla realizacji strategii.

Wykres nr 3. Jaką część podpisanych umów z SW stanowią umowy na funkcjonowanie LGR (w 96)

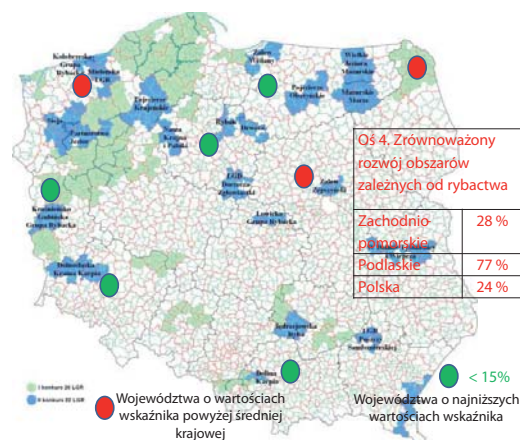
Opracowanie: dr inż. Ryszard Zarudziński Konferencja 25.09.2012; Sejm RP

3. Aktualny system monitorowania i sprawozdawczości stosowany w ramach Programu Operacyjnego „Ryby” jest dostosowany do tradycyjnego podejścia stosowanego w działaniach Osi Priorytetowych 1, 2 i 3 tego Programu, natomiast monitorowanie Osi Priorytetowej 4 jest znacznie utrudnione, gdyż – wbrew podejściu Leader – lokalne grupy rybackie nie są traktowane jako instytucje zaangażowane we wdrażanie Osi 4, a jedynie jako pojedynczy beneficjenci (trudno jest np. przypisać operacje zaakceptowane przez SW do konkretnych LGR, z których one pochodzą, niektóre LGR nie są nawet informowane o tym czy i dlaczego projekty zgłaszane przez ich beneficjentów zostały odrzucone). Niezbędna jest poprawa obiegu informacji w tym zakresie między LGR a SW oraz lepszy dostęp do tej informacji dla celów analitycznych. Informacje oceniane na poziomie kraju są wielkościami średnimi, ogólnymi, nie wskazującymi rzeczywistych problemów i zagrożeń.

4. Jak już wspomniano, między poszczególnymi województwami obserwowane są istotne różnice, co można zaobserwować analizując na przykład **procent wniosków odrzuconych** na poziomie

oceny przez SW. Zgodnie z podejściem Leader, wyboru wniosków na podstawie lokalnych priorytetów dokonuje LGR poprzez swój organ decyzyjny, natomiast SW powinien, przed akceptacją wniosku, jedynie sprawdzić prawidłowość wyboru dokonanego przez LGR. Jednak zasady wdrażania Osi 4 PO Ryby w Polsce sprawiają, że ocena wniosku przez LGR nie obejmuje sprawdzenia jego kwalifikowalności (w efekcie LGR dokonują niejednokrotnie wyboru wniosków, które nie są kwalifikowalne, co powoduje że są one odrzucane przez SW), ponadto pracownicy urzędów marszałkowskich często dublują funkcje LGR lub szczegółowo ingerują w kształt projektów wybranych na poziomie lokalnym.

Z mapy nr 2 wynika, że z dostarczonych przez LGR po wyborze przez ich komitety wniosków, do 30 czerwca 2012 samorządy województw odrzuciły łącznie 24% kwot, o które aplikowali beneficjenci. W skali całego kraju jest to więc kwota blisko 58 mln zł. Analizując sytuację w poszczególnych województwach zaobserwowano, że np. w województwie podlaskim udział środków z odrzuconych wniosków wynosi 77%

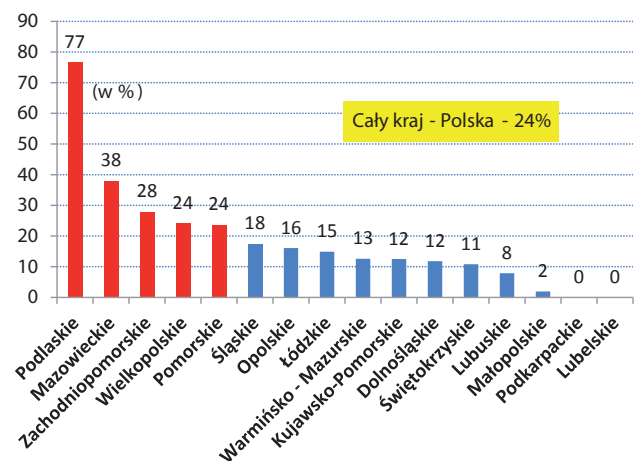

Mapa nr 2. Wnioski odrzucone (w 96) w stosunku do ocenianych przez SW - dla całej Osi Priorytetowej 4

w stosunku do złożonych, zaś w zachodniopomorskim 28%. Kwotowo przedstawia się to następująco: w woj. podlaskim oceniono wnioski na kwotę 24,1 mln zł, z czego 18,5 mln to wartość wniosków odrzuconych, zaś w zachodniopomorskim oceniono wnioski na kwotę 23 mln, z czego odrzucono 6,4 mln. Wartości procentowe dla wszystkich województw pokazane są na wykresie nr 4. Kolorem czerwonym zaznaczono te województwa, w których kwoty wniosków odrzuconych są najwyższe (od 2,5 mln w woj. małopolskim do 18,5 mln w podlaskim). W kolejnych pięciu województwach wartość odrzuconych wniosków wahała się w granicach 1,0 do 1,5 mln zł. W pozostałych województwach niska wartość wskaźnika wynika

z początkowego etapu wdrażania Programu na ich terenie. Należy również pamiętać, że wysokość kwoty odrzuconych wniosków jest uzależniona również od liczby funkcjonujących grup w danym województwie i budżetów, jakimi one dysponują.

Wykres nr 4. Kwota wniosków odrzuconych w stosunku do zweryfikowanych (w %)

Kolorem czerwonym zaznaczono te województwa, w których procent wniosków odrzuconych jest równy lub wyższy niż średnia wartość dla całego kraju (od 24% w woj. pomorskim i wielkopolskim, do aż 77% w woj. podlaskim). W pozostałych województwach procent odrzuconych wniosków (w ujęciu kwotowym) jest niższy niż średnia krajowa, przy czym w województwach takich jak podkarpackie i lubelskie niskie wartości wskaźnika wynikają z początkowego etapu wdrażania Programu na ich terenie. Wysokość kwoty odrzuconych wniosków jest uzależniona w pewnym stopniu od liczby funkcjonujących grup w danym województwie i budżetów, jakimi one dysponują – choć należy też pamiętać, że samorządy województw oceniają także wnioski beneficjentów z innych grup, o ile adres zamieszkania lub siedziba beneficjenta znajduje się na terenie danego województwa.

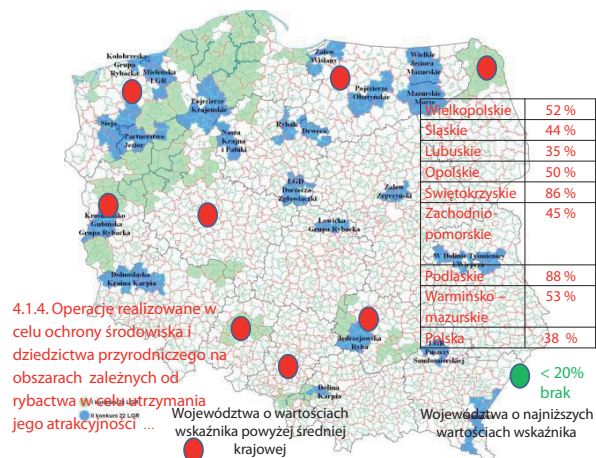
5. Znaczące różnice występują nie tylko między województwami, ale także **między poszczególnymi typami operacji** w ramach Osi Priorytetowej 4 – oznacza to, że niektóre zadania czy grupy zadań mogą być bardziej zaawansowane niż inne, co może zaburzyć rytm realizacji lokalnych strategii i utrudnić wymagane w podejściu Leader powiązania między poszczególnymi operacjami (które powinny wzajemnie się uzupełniać).

Poniżej przedstawiono stan realizacji poszczególnych grup zadań: mapa nr 3 przedstawia pro-

cent wniosków odrzuconych w zakresie „Ochrony środowiska i dziedzictwa przyrodniczego”; mapa nr 4 – w zakresie „Podnoszenia wartości produktów rybactwa i rozwoju usług”; mapa nr 5 – w zakresie „Restrukturyzacji i reorientacji działalności gospodarczej”, zaś mapa nr 6 – „Wzmocnienia konkurencyjności i utrzymania atrakcyjności obszaru”. Czerwoną kropką oznaczono te województwa, dla których wartość kwotowa odrzuconych wniosków przekracza średnią dla kraju, natomiast zieloną – te województwa, w których wskaźnik odrzuconych wniosków (w ujęciu kwotowym) jest poniżej 20%. W nieoznaczonych województwach wartości zawierają się pomiędzy tymi dwoma skrajnymi przedziałami.

Przy zastosowaniu takiego systemu analizy można zobaczyć, czy w danym województwie sytuacja jest niepokojąca (kolor czerwony), czy wartość odrzuconych wniosków jest znacznie powyżej średniej krajowej. Szczegółowa analiza tak zestawionych na poszczególnych mapach danych odświeżająca niepokojące informacje o stanie wdrażania Osi Priorytetowej 4.

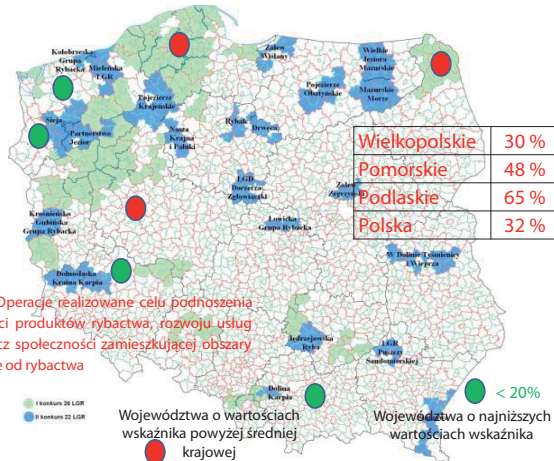
W przypadku operacji realizowanych dla ochrony środowiska i dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa sytuacja związana z odrzucaniem wniosków jest niepokojąca. Za wyjątkiem dwóch województw, gdzie udział odrzutów wynosi 20% (w kujawsko-pomorskim) i 27% (w pomorskim), w pozostałych województwach wynosi od 35% (lubuskie) do 88% (podlaskie). W ośmiu województwach o najgorszym wyniku praktycznie co drugi złożony i wybrany do finansowania przez LGR wniosek jest następnie przez SW odrzucony (patrz mapa nr 3).

Mapa nr 3. Wnioski odrzucone (w %) w stosunku do ocenionych przez SW - Ochrona środowiska i dziedzictwa przyrodniczego

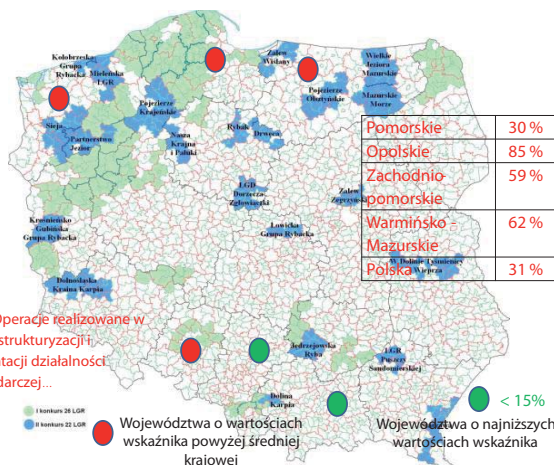
Analizując stan realizacji Osi 4 na poziomie województw dla operacji ocenianych w ramach podnoszenia wartości produktów rybactwa i rozwoju usług

możemy wskazać, że co najmniej w trzech województwach stopień odrzutów był wysoki i wynosił od 30 do 65 %. Dotyczy to województw wielkopolskiego (30%), pomorskiego (48%) i podlaskiego (65%). W województwach małopolskim, śląskim, lubuskim i zachodnio-pomorskim zaobserwowano niski poziom odrzuconych wniosków – poniżej 20% (mapa nr 4).

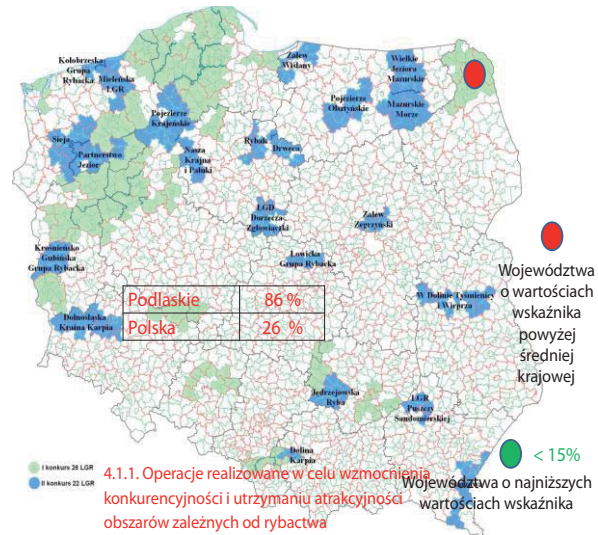
Mapa nr 4. Wnioski odrzucone (w %) w stosunku do ocenionych przez SW – Podnoszenie wartości produktów rybactwa i rozwój usług...

Analizując informacje przedstawione na mapie nr 5 stwierdzono, że ma miejsce wysoki poziom odrzutów (w ujęciu kwotowym) operacji realizowanych w celu restrukturyzacji i reorientacji działalności gospodarczej oraz dywersyfikacji zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa, w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy poza tym sektorem. Wskaźnik ten wynosi dla województw: warmińsko-mazurskiego 62%, zachodniopomorskiego 59%, pomorskiego 30%. Zaskakująco wysoka wartość kwotowa odrzuconych wniosków jest w województwie opolskim 85%.

Mapa 5. Wnioski odrzucone (w %) w stosunku do ocenionych przez SW – Restrukturyzacja i reorientacja działalności gospodarczej...

Dla konkursów ogłaszanych dla operacji realizowanych w celu wzmocnienia konkurencyjności i utrzymania atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa najczęściej niezakończonych środków jest na Podlasiu (85%) oraz w województwach zachodniopomorskim (28%) i wielkopolskim (25%) (patrz: mapa nr 6). Mimo tak wysokich wskaźników dla niektórych województw dla realizacji tej grupy zadań, to sytuacja w odniesieniu do realizacji tego typu działań wydaje się najkorzystniejsza w porównaniu z wcześniej wymienionymi.

Mapa 6. Wnioski odrzucone (w %) w stosunku do ocenionych przez SW – Wzmocnienie konkurencyjności i utrzymanie atrakcyjności...

Jak już wspomniano, wyżej opisane problemy z wdrażaniem Osi 4 mogą utrudnić osiągnięcie celów lokalnych strategii, a także spowodować zagrożenie, że pewna część środków Osi 4 zostanie niewykorzystana. Potrzebna jest zatem współpraca między wszystkimi zainteresowanymi stronami (Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, samorządami województw, lokalnymi grupami rybackimi i ich sieciami) aby wprowadzić niezbędne zmiany w zasadach funkcjonowania Osi 4 i poprawić komunikację między zainteresowanymi tak, aby uniknąć zidentyfikowanych tu ryzyk. Jednocześnie realizacja Osi 4 PO Ryby wymaga starannego monitorowania i prowadzenia na bieżąco dalszych pogłębionych analiz.

- Ryszard Zarudzki
Ekspert zajmujący się m.in. analizą Osi 4 PO Ryby

Programowanie funduszy unijnych 2014-2020 – udział FAOW i innych organizacji wiejskich.

Obecny okres wykorzystywania funduszy unijnych (2007-2013) skończy się formalnie wraz z rokiem 2013, ale zgodnie z tzw. zasadą n+2 samo wydatkowanie środków zakontraktowanych do końca 2013 r. będzie możliwe do końca roku 2015 r.

Następujący po nim nowy okres budżetowy Unii Europejskiej obejmie lata 2014-2020 i jego programowanie już się rozpoczęło – stanowi ono okazję do zbudowania mechanizmu wzbogaconego o naukę płynącą z dotychczasowych doświadczeń. Warto interesować się pracami nad tym zagadnieniem, bo zmiany dla organizacji wiejskich mogą być i duże, i pozytywne.

• Publiczne konsultacje

Zaangażowane we wdrażanie Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), a w jej ramach podejścia Leader, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW – instytucja zarządzająca środkami wydatkowanymi na cele WPR) jest zainteresowane wyciągnięciem wniosków z poprzedniego okresu i zebraniem dotychczasowych doświadczeń. Wiceminister Tadeusz Nalewajk w piśmie z dnia 13 lipca 2012 roku zaprosił dwie organizacje pozarządowe: Polską Sieć Lokalnych Grup Działania (PSLGD) i Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich, a także Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie do udziału w procesie planowania i programowania nowego okresu z perspektywy lokalnych grup działania (LGD) oraz poprosił o dokonanie symulacji dotyczących potrzeb LGD w kolejnym okresie budżetowym. Udział sektora społecznego daje nadzieję, że wypracowane w ramach tego partnerstwa założenia będą odpowiadały faktycznym potrzebom tych, którzy będą potem działali w nowej rzeczywistości.

Zadanie nie należało do najprostszych: okres urlopowy w pełni, a termin odpowiedzi upływał na początku września. Symulacje miały opisywać idealną, wyobrażoną przez społeczników sytuację prawną i organizacyjną, która ich zdaniem najlepiej służyłaby wykorzystaniu funduszy unijnych na

Marcin Marciniak-Mierzejewski

poziomie lokalnym i osiągnięciu celów, którym ich wydatkowanie ma służyć, zwłaszcza rozwijaniu kapitału społecznego. FAOW i PSLGD zaktywizowały swoich członków i w różnych organizacjach w całej Polsce rozpoczęto prace nad tworzeniem symulacji – wizji funkcjonowania LGD na wyobrażonych (postulowanych), nowych zasadach. Wyniki tych prac (symulacje i stanowiska sieci regionalnych LGD) wraz ze stanowiskiem FAOW zostały przekazane do MRiRW w połowie września br.

LGD borykają się z wieloma problemami. Obecnie organizacje te z jednej strony mają być społecznymi realizatorami zadań publicznych, z drugiej bardzo często ich sytuacja (przede wszystkim ich budżety) zależy w pełni od relacji z samorządami. To uzależnienie nie jest korzystne. Nadesłane symulacje pokazują, że w uczynieniu LGD instytucjami pośredniczącymi w dystrybucji środków finansowych, wprowadzeniu wielofundusowości i zwiększeniu dostępu do małych grantów (np. do 50 tys. złotych) organizacje te i inne NGO z terenów wiejskich widzą szansę na realizację lokalnych strategii rozwoju, które są podstawą działań LGD. Pojawił się też wyraźnie postulat uproszczenia procedur i zmniejszenia wymogów dotyczących finansowych wkładów własnych. Problem obecnie jest tym bardziej palący, że

Forum Debaty Publicznej z dnia 23 listopada 2012 r. Min. O. Dziekoński wita ekspertów, fot. Łukasz Kamiński

małe wiejskie organizacje nie dysponują dużymi budżetami na działania bieżące oraz na wkłady własne do większych projektów.

- **Współpraca resortów**

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi współpracuje z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego w wypracowaniu zasad wydatkowania funduszy unijnych w przyszłym okresie. Ważną platformą wymiany informacji stało się m.in. zorganizowane w dniu 24 października br. seminarium w Kancelarii Prezydenta RP pt. „Rozwój kierowany przez lokalne społeczności – jak wykorzystać nowe możliwości”. Spotkanie, w którym oprócz przedstawicieli trzech ww. instytucji, a także parlamentu, samorządów i ekspertów, brali udział również reprezentanci organizacji pozarządowych, w tym lokalnych grup działania i lokalnych grup rybackich, dotyczyło doświadczeń płynących z dotychczasowego wdrażania w Polsce podejścia Leader. Celem było przyjrzenie się zagadnieniom, które mogłyby wzbogacić nowe podejście nazwane „rozwoj kierowany przez społeczność lokalną” (ang. Community Lead Local Development, w skrócie CLLD), a które jest wzorowane na podejściu Leader. Podejście to było dotąd wykorzystywane w rozwoju lokalnym na obszarach wiejskich i zależnych od rybactwa, ale w nowej perspektywie finansowej ma być szeroko wykorzystywane w ramach polityki spójności, a poszczególne kraje – w tym Polska – rozpoczęły dyskusję nad tym, jak ten pomysł miałby być realizowany w praktyce. Dużym wydarzeniem w tym

procesie była konferencja w Pałacu Prezydenckim zorganizowana 23 listopada 2012 r. w ramach Forum Debaty Publicznej.

Prezentowane podczas seminarium opinie stron były podobne: konieczne jest zaktywizowanie lokalnych społeczności i wprowadzenie ułatwień w dostępie do środków dla najmniejszych organizacji z obszarów wiejskich. Rozbieżności dotyczyły szczegółowych rozwiązań umożliwiających m.in. wielofunduszowość (czyli korzystanie przez lokalne partnerstwo z wielu funduszy unijnych dla realizacji jednej lokalnej strategii), czy uproszczone formy finansowania, do których strona rządowa odnosi się z ostrożnością. Warto jednak zauważyć, że temat nie wywołał daleko idącej różnicy zdań, zamiast tego panowała atmosfera otwartości na poglądy drugiej strony i atmosfera współpracy.

- **Udział NGO**

Przy obu resortach zostały ostatnio powołane komisje robocze zajmujące się wypracowaniem rozwiązań dla nowego okresu. W ich skład weszli również przedstawiciele sektora społecznego. Ponadto Ogólnopolskie Forum Organizacji Pozarządowych (OFOP) zainauguowało cykl konferencji organizacji pozarządowych na temat nowego okresu programowania. Pierwsza konferencja (22 X 2012 r.) służyła zebraniu wątków i tematów istotnych dla NGO, którymi warto zainteresować stronę rządową (w konferencji wziął udział Podsekretarz stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego Paweł Orłowski). Kolejne konferencje będą

Ważne daty

sierpień 2012 r.	– prace nad 12 postulatami organizacji pozarządowych do nowego okresu programowania (organizacje wiejskie reprezentowało FAOW) – tej inicjatywie poświęcony jest kolejny artykuł niniejszego Biuletynu.
wrzesień 2012 r.	– przygotowanie przez FAOW i PSLGD symulacji dla Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
22 października 2012 r.	– konferencja OFOP z udziałem Wiceministra Pawła Orłowskiego (MRR) na temat nowego okresu programowania i zaangażowania sektora społecznego.
24 października 2012 r.	– seminarium w Kancelarii Prezydenta RP na temat doświadczeń programu Leader i podejścia CLLD.
23 listopada 2012r.	– konferencja poświęcona podejściu CLLD w Kancelarii Prezydenta RP – w ramach tzw. Forum Debaty Publicznej – informacje na ten temat można śledzić na stronie: http://www.prezydent.pl/dialog/fdp/potencjal-obszarow-wiejskich-szansa-rozwoju-aktualnosci/ .
listopad 2012 – styczeń 2013	– planowana organizacja 16 konferencji wojewódzkich dla lokalnych grup działania przez FAOW oraz Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL. Konferencje będą stanowiły okazję do konsultacji przyszłego okresu programowania, zwłaszcza w zakresie podejścia CLLD.

zawężone tematycznie i realizowane w różnych miejscach Polski. Najbliższa pod koniec listopada w Olsztynie. Konferencje mają być polem ciągłego skupiania uwagi organizacji na temacie programowania, a ich tematy będą zależne od uczestników.

Warto trzymać rękę na pulsie i śledzić informacje na stronach portalu <http://nowaperspektywa.ngo.pl/>.

- Marcin Marciniak-Mierzejewski
Koordynator projektu „Dobry Start” ze strony FAOW, koordynator Krajowego Centrum projektu. Interesuje się zagadnieniami rozwoju lokalnego i nowoczesną edukacją.
Trener w programie „Kluby Młodego Odkrywcy” w Centrum Nauki „Kopernik”.

Forum Debaty Publicznej z dnia 23 listopada 2012 r. Przy głównym stole: P. Żuber z MRR, A. Hałasiewicz i O. Dziekoński z Kancelarii Prezydenta oraz D. Hübner eurodeputowana, fot. Łukasz Kamiński

12 postulatów NGO dotyczących programowania funduszy UE 2014-2020

Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich (FAOW) na zaproszenie Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych (OFOP) aby włączyć się w pracę przy formułowaniu postulatów do władz w sprawie wykorzystywania funduszy europejskich w latach 2014-2020 odpowiedziało z entuzjazmem i aktywnie włączyło się w zainicjowane przez OFOP prace.

Leży nam bowiem na sercu sytuacja organizacji wiejskich w nowym okresie programowania, szczególnie, że większość z nich nie miała dotychczas szansy aktywnego korzystania z dobrodziejstw unijnych. Nikt nie powiedział, że fundusze unijne są wyłącznie dla wielkich, formalnie sprawnych organizacji. Uznaliśmy więc, iż trzeba zadbać o takie uproszczenie i „odbiurokratyzowanie” funduszy, aby małe organizacje mające budżet roczny w wysokości 10 tysięcy złotych mogły z nich korzystać. W rezultacie FAOW jest współtwórcą tych postulatów.

• Czym są postulaty?

„12 postulatów” to pozarządowa wizja jak powinno wyglądać korzystanie z funduszy w przyszłości, przygotowana na bazie doświadczeń z obecnego okresu programowania. To wyłapanie błędów i próba ich naprawienia. To propozycja, którą przedstawiciele organizacji pozarządowych chcieliby ujrzyć wcieloną w system projektowania funduszy po roku 2013.

Po kilku spotkaniach roboczych w grupie organizacji federacyjnych¹ w okresie wakacyjnym br., został ustalony ostateczny kształt postulatów, które zostały przekazane władzom w końcu wrze-

Aleksander Woźniak, fot. Mieczysław Skuza

śnia br. Można je przeczytać na stronie <http://nowaperspektywa.ngo.pl/>, tak jak i odpowiedź władz na nie. Do 12 postulatów dodano też kilka istotnych zasad określających filozofię wdrażania tych funduszy, z perspektywy NGO.

Ich twórcy na każdym kroku podkreślają istotę konsultacji społecznych w tym przełomowym momencie. Ludzie muszą zdać sobie sprawę, że od tego jak teraz się umówimy z administracją publiczną zależeć będzie kształt funduszy aż do roku 2020, mówił Kuba Wygnański² na konferencji OFOP poświęconej konsultacjom przyszłego okresu programowania funduszy europejskich w dniu 22 października (zwanej pierwszą stałą

¹ Sygnatariuszami postulatów, a za razem organizacjami, które je wypracowały, są organizacje sieciowe i organizacje wspierające III sektor: Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych, Dolnośląska Federacja Organizacji Pozarządowych, Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich, Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Fundacja Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”, Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, Instytut Spraw Publicznych, Polska Sieć Lokalnych Grup Działania, Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć, Polski Komitet Europejskiej Sieci Przeciwdziałania Ubóstwu „EAPN”, Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych „SPLOT”, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Wspólnota Robocza Związków Organizacji Socjalnych „WRZOS”, Związek Stowarzyszeń „Mazowiecki LEADER”. Ponadto 249 organizacji poparło postulat.

² Kuba Wygnański – Prezes Zarządu Fundacji Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”.

Konferencja prasowa członków grupy 12 postulatów poświęcona Założeniom do Umowy Partnerskiej. Prowadzi P. Frączak z OFOP, dalej M. Dymkowski z OFOP i P. Romaniuk z PZS, z lewej przedstawiciel FAOW A. Woźniak, fot. Aneta Marczy

konferencją). Michał Dymkowski³ podczas tej samej konferencji również podkreślał: *Ten najbliższy rok będzie jedynym momentem, w którym będzie się decydowało jak będą wyglądały fundusze przez następne 9 lat znając zasadę n+2.*

Wiele osób z którymi rozmawiałem na temat postulatów zwracało uwagę, że trudno je zrozumieć. *Fajna inicjatywa, ale strasznie to dla mnie niejasne*, zwierzył mi się jeden z doświadczonych ekspertów od spraw funduszy unijnych. Z tego względu podjąłem próbę objaśnienia każdego z postulatów, wykorzystując miejscami efekty moich rozmów z głównymi inicjatorami tej inicjatywy. Będzie to zatem mniej szczegółowe, ale, mam nadzieję, prostsze opisanie o co w każdym z postulatów chodzi.

- **O co tak naprawdę chodzi w postulatach?**

- 1. Racjonalizacja i uproszczenie procedur na wszystkich poziomach funkcjonowania systemu funduszy (projektowania, dystrybucji i rozliczania).**

Chcemy, aby wszystkie procedury były prostsze i bardziej racjonalne. Uproszczenie to dotyczyłoby procedur dotyczących wszystkich etapów funkcjonowania w Polsce systemu funduszy unijnych. Począwszy od przygotowywania programów, poprzez system wyboru wniosków, aż po poziom sprawozdawania i rozliczania się beneficjentów z grantodawcą.

Chcemy uniknąć w nowym okresie programowania sytuacji, w których rozbudowane procedury odstraszały wnioskodawców, którzy mają dobre pomysły. Mamy informacje o organizacjach, które nawet nie składają wniosków, jak i o innych które rezygnują z realizacji projektu już na etapie podpisywania umowy o dofinansowanie. Mają wrażenie, że jeśli tyle trudu kosztowało ich przygotowanie wniosku i spełnienie wszelkich wymogów formalnych, to nie opłaca im się w ogóle rozpoczynać projektu. Z drugiej strony wiemy o wnioskach, które wygrywają przede wszystkim dlatego, że doskonale pasują do zadań zapisanych w programie, podczas gdy działania projektowe nie są realnie potrzebne społecznościom, do których są adresowane.

- 2. Zwiększenie dostępności środków finansowych dla małych organizacji, tak aby realnie poszerzyć środowisko instytucji zaangażowanych w realizację istotnych celów publicznych.**

Ten postulat, szczególnie w kontekście organizacji wiejskich, wiąże się bardzo silnie z pierwszym, a więc dotyczy uproszczenia procedur. Jednak w tym przypadku skupiliśmy się na małych grantach. *Zasada proporcjonalności wysokości dofinansowania do odpowiedzialności przewija się przez wiele postulatów*, mówi Jakub Wygnański i rzeczywiście w tym postulatcie ta zasada jest najbardziej widoczna.

Zależy nam na tym, aby poszerzyć i ułatwić możliwość korzystania z małych grantów. W tym celu skuteczne wydają nam się takie zabiegi jak: uproszczenie rozliczeń małych grantów do 50

³ Michał Dymkowski – specjalista ds. informacji OFOP.

tysięcy złotych, upowszechnienie regrantingu, zapewnienie zaliczkowania projektów przez grantodawcę oraz rezygnacja z wymogu wkładu własnego (szczególnie w przypadku małych organizacji), a także uruchomienie funduszy pomocy technicznej w celu dostosowania organizacji do wymogów konkursów.

3. Zwiększenie zdolności instytucjonalnych organizacji zaangażowanych w realizację określonych strategicznie priorytetów.

Chcemy, aby organizacje pozarządowe stały się realnym partnerem w strategicznym planowaniu rozwoju na wielu poziomach. Aby to było możliwe, aby NGO nie realizowały jedynie doraźnych celów, a mogły uczestniczyć w tworzeniu wizji i skupić się na realizacji celów długoterminowych, niezbędne jest zagwarantowanie możliwości korzystania z funduszy unijnych dla celów budowania zdolności instytucjonalnych. Jest to duży temat i wymaga rozbudowanej dyskusji na temat możliwych konkretnych rozwiązań.

4. Stworzenie przestrzeni dla tworzenia i upowszechniania innowacji społecznych.

Z naszego doświadczenia wynika, że czegoś zabrakło w Polsce, aby rozwój innowacji społecznych odniósł sukces. Chyba za bardzo boimy się ryzyka i popełniania błędów, a przecież te elementy są niezbędne w procesie uczenia się i zmiany.

Na pierwszej konferencji OFOP poświęconej konsultacjom przyszłego okresu programowania funduszy europejskich, która odbyła się 22 października br. padło już kilka propozycji jak można usprawnić system. Jednym z nich jest przywołana już wcześniej zasada proporcjonalności odpowiedzialności w odniesieniu do wysokości dofinansowania. Ponadto Jakub Wygnański proponuje: *Chodzi mi po głowie stworzenie swego rodzaju konsorcjum. Byłaby to jakaś instytucja na poziomie krajowym, która wychwytywałaby innowacje i wspierała je od strony formalnej, a potem pomagała w upowszechnianiu. Nie oznacza to jednak, że innowacje nie mogą się urodzić na poziomie lokalnym. Często jakieś rozwiązanie społeczne, które w jednym miejscu jest wręcz banalne, przeniesione w inny kontekst, okazuje się innowacyjne, uspokaja Prezes Stoczni, mówiąc też, że: po prostu naszym zdaniem gdzieś na poziomie krajowym musi istnieć instancja, której radar, być może*

bardzo czuły, wyłapywałby i odsiewał pomysły innowacyjne od nieinnowacyjnych. Konsorcjum, o którym mówię, mogłoby mieć w swoim składzie organizacje, które mają bezpośredni kontakt z terenem.

5. Zwiększenie roli organizacji pozarządowych jako partnerów w programowaniu strategicznym, monitoringu i ocenie efektów wdrażania funduszy.

Postulat ten dla wielu sygnatariuszy jest najważniejszy. Jesteśmy zdania, że dobrze rozumiane partnerstwo jest kluczem do wytworzenia w naszym kraju społeczeństwa obywatelskiego. Mamy wrażenie, że administracja publiczna sama nie poradzi sobie z projektowaniem, monitorowaniem i ewaluacją efektów wdrażania funduszy i jako przedstawiciele organizacji publicznych z wielką chęcią wesprzemy ją w tym. Nie chodzi o to, że pierwszy sektor jest w Polsce jakoś wybitnie słaby, ale o to, że siłą rzeczy nie widzi tego co widzą organizacje pozarządowe siedzące „po drugiej stronie wniosku”. Możemy „donosić” o problemach z terenu, o których administracja publiczna nie ma szans wiedzieć i dzięki temu wpłynąć na programowanie na przyszłość.

Propozycja ta dotyczy również sytuacji dużo bardziej lokalnych, o czym mówi postulat szósty.

6. Zapewnienie udziału obywateli i ich organizacji w strategicznym zarządzaniu rozwojem lokalnym z uwzględnieniem wielofunduszowości.

Z punktu widzenia organizacji wiejskich, które FAOW reprezentuje bardzo obiecującym instrumentem może okazać się „rozwój kierowany przez społeczność lokalną” (CLLD¹). Dlatego planujemy kontynuować szeroko zakrojone konsultacje w tej dziedzinie.

Nasza wizja rozwoju lokalnego polega na stworzeniu możliwości realizacji strategii rozwoju lokalnego poprzez korzystanie z różnych funduszy, a nie jak dziś w przypadku realizacji programu Leader tylko z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW). Wnioskodawcy nie musieliby wtedy starać się na siłę dopasowywać projektów do celów określonych funduszy. Więcej na ten temat znajdują Państwo w artykule Marcina Marciniaka-Mierzejewskiego w tym numerze biuletynu.

7. Zwiększenie i zmiana roli organizacji pozarządowych w systemie wdrażania funduszy.

¹ Skrót od angielskiej nazwy: Community-Led Local Development.

Poszukujemy odpowiedniej formy zapewnienia udziału organizacjom również we wdrażaniu programów, dzięki którym fundusze będą dostępne w Polsce i zarządzaniu tymi funduszami. Tak ujmuje to Michał Dymkowski z OFOP: *Chcemy żeby organizacje pozarządowe były włączone w cały proces zarządzania funduszami, były traktowane na równi z innymi partnerami i miały realny wpływ na to jak te fundusze będą wygładzały.*

8. Wzmocnienie zasady partnerstwa poprzez zwiększenie skali wsparcia dla projektów realizowanych w rzeczywistym partnerstwie.

Ponieważ idea partnerstwa przewija się we wszystkich naszych postulatach, jak zauważa Michał Dymkowski, istotne jest określenie jak należy ją rozumieć i jak ona może się realizować w konkretnych działaniach. Jednym ze sposobów na promocję partnerstwa jest określenie ram partnerstwa na rzecz realizacji projektów. Chcemy je zredefiniować tak, aby rzeczywiście partnerstwo pełniło rolę budującego kompetencje kooperacyjne wśród organizacji, szczególnie lokalnych.

9. Modernizacja mechanizmów oceny wniosków, która umożliwi wybór projektów istotnie potrzebnych.

Chcielibyśmy zdecydowanie by mechanizm oceny wniosków został usprawniony. Wiemy o podobnych planach ze strony Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ale organizacje pozarządowe powinny w tej sprawie trzymać rękę na pulsie.

10. Zapewnienie równowagi pomiędzy zwrotnymi i bezzwrotnymi instrumentami finansowymi.

Ponieważ nie zawsze zwrot poniesionych kosztów czy wkład własny są możliwe, czy nawet pożądane, zależy nam na bardzo precyzyjnym zbilansowaniu zwrotnych i bezzwrotnych instrumentów finansowych. Bardzo ważne w tym procesie będą doświadczenia i poparte nimi uwagi organizacji lokalnych co do realizacji projektów opartych o tego typu mechanizmy finansowe.

11. Zapewnienie systemu wdrażania umożliwiającego różnorodność form i uczciwą konkurencję.

Dotychczasowy podział trybów wdrażania na projekty kluczowe, systemowe i konkursowe nie zawsze się sprawdza, i nie zawsze pozwala na wyłonienie wniosków odpowiadających na realne potrzeby. Uważamy, że niezbędny jest nowy system wdrażania. Taki, który promowałby skuteczne partnerstwa i dostęp do środków z funduszy dla organizacji, które do tej pory miały ten dostęp utrudniony.

12. Należy przeciwdziałać negatywnym efektom decentralizacji wdrażania funduszy.

Ponieważ wszystkie postulaty tu prezentowane podsyte są decentralizacją wszelkich działań związanych z funduszami unijnymi, zależy nam na tym, aby nie doprowadzić do sytuacji, w których brak jednolitych standardów obniży poziom partycypacji społecznej i pozwole administracji publicznej niższego szczebla zawłaszczyć decydowanie o wdrażaniu funduszy.

W szczególności istotne wydaje nam się: zapewnienie kontroli społecznej nad procesem wydawania funduszy, stworzenie centralnej instytucji czuwającej nad funduszami innowacyjnymi, deregulacja w zarządzaniu funduszami na poziomie regionalnym. Ponadto powstała idea utworzenia pozycji rzecznika beneficjenta do każdego programu. *Tacy rzecznicy mogliby działać w ramach Komitetów Monitorujących i być opłacani z pomocy technicznej uważa ekspertka FAOW Anna Potok.*

• Co dalej z postulatami?

Wiceminister Rozwoju Regionalnego Paweł Orłowski na pierwszej Stałej Konferencji nie krył zadowolenia z aktywności trzeciego sektora w konsultacji projektowania funduszy. *Czekamy na konkretne propozycje, mówił minister i zachęcał do dalszej pracy.*

Co zatem można zrobić? spytałem Michała Dymkowskiego, który zaproponował: Przede wszystkim trzeba chodzić na spotkania organizowane przez lokalne władze, chociażby po to, żeby się dowiedzieć jakie są plany. Najlepiej, żeby przedstawiciele organizacji w terenie sami próbowali się organizować – tworzyć grupy robocze, przygotowywać stanowiska, przychodzić na spotkania przygotowaniu.

W celu koordynacji spotkań i ich efektów OFOP przygotował specjalnie dedykowany serwis pod adresem <http://nowaperspektywa.ngo.pl/>. Można tam wstawić ogłoszenie o organizowanych przez siebie konsultacjach, jak również zamieścić wyniki prac konsultacyjnych już przeprowadzonych.

• Aleksander Woźniak

pracownik Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich, obecnie pracuje przy projekcie „Dobry Start”.

Od dawna angażuje się w trzeci sektor i stąd jego żywe zainteresowanie przyszłością programowania funduszy po roku 2013

racji ekonomii społecznej i zatrudnienia w tym sektorze.

Nasze działania skierowane są do różnych grup: pracowników istniejących PES-ów, osób i grup chcących założyć przedsiębiorstwo społeczne oraz samorządu lokalnego.

Na OWES składają się następujące elementy:

„Poradnia”, w ramach której PES-y mogą otrzymać bezpłatne wsparcie z zakresu prawa, księgowości i marketingu, oraz doradztwo z zakresu m.in. zakładania podmiotów ekonomii społecznej, prowadzenia działalności gospodarczej, zarządzania i finansowania PES. Ważne, że dzięki mobilnej formie poradni jej usługi dostępne są nie tylko w Warszawie, ale na całym Mazowszu, szczególnie na obszarach wiejskich.

„Kuznia Profesjonalistów PES”, czyli jednolite szkolenia z zakresu podstawowej wiedzy o ekonomii społecznej – zakładanie i administrowanie PES, zarządzanie zespołem, zamówienia publiczne, budowanie partnerstw lokalnych, fundraising, tworzenie biznesplanu czy marketing. Szkolenia organizowane są w Warszawie oraz innych miastach województwa mazowieckiego.

„SES – Szkoła Ekonomii Społecznej”, czyli roczny cykl szkoleniowy dla niewielkiej grupy osób, podczas którego uczestnicy poznają wszystkie wymiary ekonomii społecznej. Począwszy od tak zwanych miękkich kompetencji dotyczących budowania relacji w zespole czy komunikacji, aż po konkrety dotyczące zarządzania organizacją, prowadzenia działalności gospodarczej oraz tworzenia szerokich społecznych koalicji na rzecz ekonomii społecznej.

„WIES – Wiejski Inkubator Ekonomii Społecznej”, to proces rozwijania ekonomii społecznej na obszarach gmin wiejskich Mazowsza. Tu działania odbywają się równolegle na trzech poziomach. Pierwszy poziom to współpraca z urzędem gminy, której celem jest wdrażanie zaproponowanego przez nas Modelu Partnerskiej Gminy – czyli gminy sprzyjającej i aktywnie wspierającej integrację społeczną, inicjatywy oddolne oraz ekonomię społeczną. Drugi poziom to współpraca z lokalnym partnerstwem (staramy się inkubować je w ramach innych prowadzonych przez nas projektów), do którego należą zarówno przedstawiciele urzędu gminy, jak i przedstawiciele lokalnego biznesu, innych instytucji publicznych, sołtysi/ski, a także aktywni mieszkańcy. Trzeci poziom to praca w 5 wybranych społecznościach

– sołectwach, w których mieszkańcy uczestniczą w kompleksowym procesie wpierającym ich w podejmowaniu inicjatyw związanych z ekonomią społeczną. W ramach rocznego cyklu odbywają się konsultacje, szkolenia, wizyty studyjne, a także wsparcie eksperckie. Nad całym procesem czuwa animator.

Zwieńczeniem całego procesu jest powstanie dwóch dokumentów strategicznych:

- na poziomie sołectw jest to plan rozwoju wsi, który określa m.in. w jakim kierunku mieszkańcy będą rozwijać ekonomię społeczną;
- na poziomie gminy jest to Program Integracji Społecznej i Przedsiębiorczości, czyli dokument, który określa w jaki sposób władze samorządowe będą wspierać i rozwijać ekonomię społeczną na obszarze całej gminy.

Dążymy do tego aby Wiejski Inkubator Ekonomii Społecznej, poprzez działania z mieszkańcami, lokalnym partnerstwem oraz z urzędem gminy, tworzył solidną i trwałą podbudowę (wykraczającą poza ramy trwania projektu), opartą na wzajemnym zrozumieniu wartości jaką niesie ze sobą ekonomia społeczna.

Tak w wielkim skrócie wygląda OWES.

Jeśli chodzi o oczekiwania wobec nowego okresu programowania funduszy unijnych to z naszego punktu widzenia istotne wydają się następujące kwestie:

- Po pierwsze obawa przed nieskuteczną decentralizacją, czyli dystrybucją środków na ekonomię społeczną nie na poziomie centralnym jak do tej pory, tylko regionalnie – poprzez urzędy marszałkowskie. Wydaje nam się, że proces decentralizacji powinien zejść jeszcze o jeden stopień niżej – w kierunku rzeczywistej lokalności. Jako że ekonomia społeczna ma zasadniczo lokalny charakter, taki też powinien być charakter narzędzi ją wspierających. To gminy i powiaty powinny dostać możliwość wspierania przedsiębiorczości społecznej. Wsparcie tych instytucji jest nie do przecenienia, a jeśli otrzymają one bardzo konkretne narzędzia w postaci finansów, wzmocni to dodatkowo proces poznawania i oswojania się urzędników z wciąż nowym zagadnieniem. Zarządzanie środkami na ekonomię społeczną na poziomie lokalnym (gminy, powiaty) sprzyjać też będzie większej kontroli społecznej nad sposobem ich dystrybuowania.

Szkolenie w ramach Wiejskiego Inkubatora Ekonomii Społecznej dla społeczności z gminy Liw, fot. Zbigniew Wejczman

- Następną kwestią jest wielofunduszowość – zgodnie z zasadą „jeden program – kilka funduszy”. W ten sposób programy operacyjne i projekty w ich ramach realizowane mogłyby być współfinansowane z kilku funduszy strukturalnych. W myśl tej zasady takie np. projekty jak obecnie realizowane w ramach priorytetu VII (program PO KL) mogłyby być dotowane nie tylko z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), ale również z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Takie rozwiązanie pozwoliłoby na większą elastyczność w łączeniu działań miękkich z twardymi w ramach jednego projektu.
- Kolejna kwestia związana jest z tym, że „lokalność” nie zawsze trzeba kojarzyć z podziałem administracyjnym, w którym główną rolę odgrywają jednostki administracyjne. Często lokalność wiąże się z jakąś grupą osób zaangażowanych w sprawę, której zasięg nie pokrywa się z granicami administracyjnymi. Powinniśmy mieć też narzędzie do wspierania tego typu inicjatyw.
- Od strony zarządzania szczególnie ważną staje się kwestia odbiurokratyzowania całego procesu prowadzenia OWES-ów (co zapewne w większej lub w mniejszej mierze dotyczy całego PO KL). Dla nas jako koordynatorów projektu szczególnie uciążliwą cechą procesu ich prowadzenia jest nadmierne jego zbiurokratyzowanie – powoduje ono, że gros naszej pracy polega na tworzenie przysłowiowych „protokołów do protokołów”, zamiast byśmy ten czas przeznaczali na działania bardziej merytoryczne. Odbija się to też negatywnie na uczestnikach-beneficjentach naszych działań, których musimy nękać dużą ilością dokumentacji.
- Bardzo istotną kwestią jest zwiększenie świadomości społecznej w kwestii ekonomii społecznej. Dziś większość naszych znajomych nie rozumie czego dotyczy nasza praca. Dotyczy to zwłaszcza ludzi młodych, którzy dopiero zaczynają dorosłe życie i próbują się odnaleźć na rynku pracy. Dotarcie do takiej grupy odbiorców z informacją, że istnieją różne formy przedsiębiorczości – nie tylko własna firma lub praca u kogoś, lecz także kooperacja, której równorzędnym celem oprócz generowania zysków są działania na rzecz wspólnego dobra, wspólnej idei – mogło by bardzo pomóc ekonomii społecznej w Polsce. Aby tak się stało potrzebna jest szeroko zakrojona, ogólnopolska kampania społeczna. Mamy nadzieję, że wkrótce ekonomia społeczna będzie równie zrozumiałym terminem jak opieka społeczna czy organizacja pozarządowa.

.....

• Agnieszka Białek i Maciej Łepkowski
Stowarzyszenie BORIS

Program na Rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych (ASOS)

Sytuacja demograficzna teraz i w przyszłości to kontekst powstania i realizacji Rządowego Programu ASOS – w artykule przedstawiono jego ideę, cele i założenia.

Starzenie się społeczeństwa jest faktem, z którym nikt już nie polemizuje. Według prognoz GUS, mediana wieku¹ dla Polski wzrośnie o prawie 10 lat w przeciągu następnych 25 lat, a ludność w wieku poprodukcyjnym w 2035 roku może stanowić już prawie 10 mln (obecnie stanowi około 6,5 mln). Tak duża zmiana struktury społecznej będzie miała wpływ na wiele aspektów życia – poziom zamożności, sposoby spędzania wolnego czasu, potrzeby ludności.

Z badań nad charakterystyką grupy ludności w wieku poprodukcyjnym wyłania się obraz grupy, która dysponuje stosunkowo wysokim dochodem w przeliczeniu na osobę, ale jednocześnie ponosi wysokie koszty związane przede wszystkim z leczeniem i jest ograniczona przez problemy zdrowotne, które częstokroć sprawiają, że nawet wykonywanie codziennych czynności staje się problemem. W związku z tym, statystycznie osoby w wieku poprodukcyjnym mało czasu poświęcają na własne hobby i zainteresowania, a także na aktywność społeczną. A form aktywności w jesieni życia może być wiele – tematyce tej w odniesieniu głównie do seniorów na wsi poświęcono artykuł w pierwszym numerze Biuletynu projektu Dobry Start.

• Podstawowe cele i założenia Programu ASOS

Ogólny cel Programu ASOS zawiera się w dwóch określeniach: poprawa jakości i poziomu życia osób starszych oraz aktywność spo-

łeczna – sformułowano go następująco: „Poprawa jakości i poziomu życia osób starszych² dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną”. Przewodnią ideą Programu jest założenie, że aktywność społeczna przyczynia się do podniesienia jakości i poziomu życia oraz sprzyja godnemu starzeniu się. Innym dalekosiężnym efektem podniesienia poziomu życia i zwiększenia aktywności społecznej osób starszych będzie lepsze i szersze wykorzystywanie potencjału społecznego i zawodowego tej grupy ludności.

Cel ogólny ma być realizowany za pośrednictwem czterech celów szczegółowych:

- Zwiększenie różnorodności i poprawa jakości oferty edukacyjnej dla osób starszych;
- Tworzenie warunków dla integracji wewnątrz- i międzypokoleniowej osób starszych przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury społecznej;
- Rozwój zróżnicowanych form aktywności społecznej, w tym upowszechnianie wolontariatu, partycypacji w procesach decyzyjnych, w życiu społecznym, w tym udział osób starszych w kształtowaniu polityki publicznej;
- Zwiększenie dostępności, podniesienie jakości usług społecznych oraz wspieranie działań na rzecz samopomocy i samoorganizacji.

Program kierowany jest do organizacji i instytucji, których działania obejmują lub mogą obejmować osoby starsze, w celu zwiększenia dostępności tych działań dla osób starszych, także i w szczególności osób o ograniczonej sprawności ruchowej. Ważnym założeniem jest współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego,

¹ Mediana wieku ludności (inaczej określana jako wiek środkowy) to miara, poprzez którą określa się liczbę lat, której nie osiągnie połowa roczników badanego społeczeństwa, a która zostanie przekroczona przez drugą jego połowę. W 2010 r. ten wiek środkowy ludności Polski wynosił 38,0 lat (dla mężczyzn 36,2, a dla kobiet 40,0) i od dawna ma tendencję wzrostową – w roku 2000 wynosił 35,4 lat.

² Na użytek Programu ASOS za osoby starsze uznano osoby w wieku powyżej 60 roku życia.

Marta Marciniak-Mierzejewska

których działania często nie uwzględniają specjalnych potrzeb osób starszych.

• **Projekty konkursowe**

W ramach Programu przewidziano dwa komponenty:

- systemowy (długookresowy), w ramach którego wypracowane mają zostać założenia długofalowej polityki senioralnej dla Polski oraz

- konkursowy (krótkofalowy), w ramach którego realizowane będą projekty – przyznawanie środków przewidziano w drodze trzech otwartych konkursów.

Komponent konkursowy, w ramach którego organizacje i instytucje mogą uzyskać dofinansowanie na działania zgodne z celami programu, ma trwać w latach 2012-2013. Na ten cel przewidziano 60 mln zł ze środków budżetu państwa: 20 mln w 2012 roku i 40 mln w 2013 roku.

Komponent dzieli się na cztery priorytety, zgodne z celami szczegółowymi Programu:

- **Priorytet I. Edukacja osób starszych** – zajęcia edukacyjne z różnych dziedzin, ale także kształcenie opiekunów, przygotowywanie osób starszych do uczestnictwa w wolontariacie.

- **Priorytet II. Aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz i międzypokoleniową** – aktywności społeczne (wolontariat), fizyczno-rekreacyjne i kulturalne, oraz przeciwdziałanie e-wykluczeniu.

- **Priorytet III. Partycypacja społeczna osób starszych** – wspieranie aktywności w środowisku lokalnym oraz w społeczeństwie obywatelskim;

działania informacyjno-promocyjne: budowanie pozytywnego wizerunku starości.

- **Priorytet IV. Usługi społeczne dla osób starszych (usługi zewnętrzne)** – szkolenia z zakresu pomocy osobom starszym, wspieranie rodzin w opiece, wspieranie form samopomocy, zwiększanie dostępności oferty spędzania czasu wolnego.

Bez względu na to, w jakim obszarze organizacja albo instytucja planuje realizować projekt, warunkiem wspólnym dla wszystkich priorytetów jest uwzględnienie w planowanych działaniach specyficznych potrzeb osób o ograniczonej sprawności ruchowej, które mogą napotykać na bariery funkcjonalne w dostępie do oferowanych w ramach projektu działań. Oznacza to, że w ramach projektowania wszystkich działań należy zaplanować dostosowanie miejsc, w których mają być one realizowane do potrzeb takich osób lub podkreślić, że przy wyborze miejsca dostępność będzie podstawowym kryterium. Warto przeanalizować tę kwestię jeszcze przed przystąpieniem do pisania wniosku i planowania projektu, tak aby projekt uwzględniał całość niezbędnych nakładów, jakie będą musiały zostać poniesione w związku z tym szczególnym wymogiem.

• **Gdzie szukać informacji o konkursach?**

Obsługę komponentu konkursowego zapewnia Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Informacje o ogłaszanych konkursach znajdują się na stronie ministerstwa, w zakładce Seniorzy: <http://www.mpips.gov.pl/aktualnosci-wszystkie/seniorzy/>. Na stronie MPiPS znaleźć można także Generator Ofert ASOS on-line, za pomocą którego w prosty sposób można wypełnić i złożyć wniosek w ramach konkursu.

Pierwsza edycja konkursu ofert na najlepsze projekty w ramach realizacji Programu została zakończona we wrześniu 2012. Po informacje o następnych edycjach należy zaglądać na stronę MPiPS.

- Marta Marciniak-Mierzejewska
Absolwentka etnologii na Uniwersytecie Warszawskim oraz informatyki społecznej na Polsko-Japońskiej Wyższej Szkole Technik Komputerowych.
Specjalizuje się w tematyce konsultacji społecznych, aktywizacji społecznej i rozwoju lokalnego.

„Energia z kosza” – projekt edukacyjny Stowarzyszenia • Korona Północnego Krakowa

Localna Grupa Działania Korona Północnego Krakowa i jej główni partnerzy, którymi są Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Zielonki oraz Grupa Naukowa Pro Futuro zrzeszająca doktorantów uczelni wyższych Krakowa realizują wiele projektów z zakresu edukacji ekologicznej skierowanych do młodzieży gimnazjalnej. W ich wyniku młodzież dowiaduje się o wielu środowiskowych problemach współczesnego świata i o sposobach ich rozwiązywania.

„Jeżeli nie ma odwrotu, to nie ma też drogi na przód” – tak brzmi jeden z cytatów, które zbierały dzieci w ramach jednego z projektów edukacyjnych. Sens i znaczenie tych słów zapewne jest wyznacznikiem kierunków i sposobów działań wszelkich instytucji i organizacji zajmujących się edukacją ekologiczną przekazującą ideę zrównoważonego rozwoju. LGD Korona Północnego Krakowa wybrała sposób kompleksowego spojrzenia na problem ochrony środowiska. Liczne kampanie społeczne prawie każdemu Polakowi przekazują zrozumiałe informacje: „oszczędzaj wodę”, „segreguj odpady”, „gaś światło” itp. Działania Korony wykraczają poza system informowania o tym co

obywatel powinien robić. Bo kto z nas nie zastanawiał się po co właściwie segregować te odpady i jaki sens ma wyłączenie jednej żarówki, jak śmieci i tak trafiają na jedną ciężarówkę, a w rachunku za energię elektryczną opłaty stałe stanowią większą jego część – wielu z nas sądzi więc, że energia elektryczna może sobie dowolnie płynąć przez sieć linii przesyłowych. Przeciwnicy działań edukacyjnych w tej dziedzinie posługują się często takimi argumentami jak np.: ponieważ przemysł zużywa ponad 75% wody, stąd kubek wody więcej czy mniej przy myciu zębów nie ma znaczenia. Na te i wiele innych wątpliwości odpowiadają fachowcy z dziedziny inżynierii środowiska, a także górnicy zapraszani na organizowane przez nas w szkołach prelekcje. Celem prowadzonych dyskusji jest pokazanie młodzieży skąd?, po co?, jak?, za ile?...

„Energia z kosza” to projekt edukacji ekologicznej o największym zasięgu z dotychczas zorganizowanych przez LGD Korona Północnego Krakowa. Projekt otrzymał I nagrodę w kategorii Eko-Projekt w Konkursie Eko-Gmina i Eko-Projekt 2012 organizowanym przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) w Kra-

Młodzież na wadze – jedna z 19-u grup młodzieży, które zwiedziły Lamusownię MPO w Krakowie.

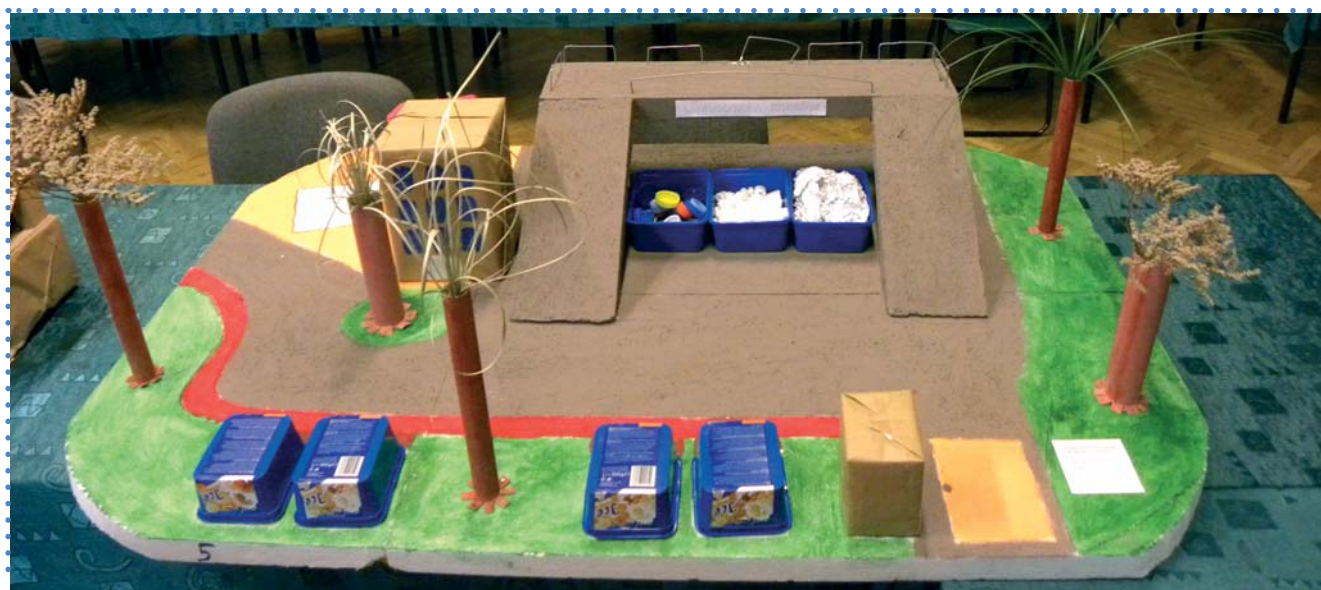
kowo, w ramach którego oceniano m.in. znaczenie poruszanej w jego ramach tematyki i innowacyjną wartość poznawczo-edukacyjną projektu, a także prawidłowy dobór narzędzi edukacyjnych pod kątem zidentyfikowanej grupy odbiorców, wraz z zaplanowaniem skutecznych działań o znaczącym efekcie ekologicznym. Działania edukacyjne projektu realizowano w roku szkolnym 2011/2012 w 34 klasach gimnazjalnych z terenu gmin Wielka Wieś, Kocmyrzów–Luborzyca, Igołomia–Wawrzeńczyce, Michałowice, Zielonki, Zabierzów. Główne cele przyświecające organizatorom projektu to:

- kształtowanie postaw proekologicznych mieszkańców gmin wiejskich poprzez edukację młodzieży w zakresie racjonalnego gospodarowania odpadami,
- przedstawienie sposobów unieszkodliwiania odpadów pochodzących z gospodarstw domowych, ze szczególnym zwróceniem uwagi na termiczne unieszkodliwianie odpadów, a także
- eliminacja nieekologicznych zachowań w postaci spalania odpadów w domowych kotłowniach, tworzenia nielegalnych wysypisk itp., poprzez zachęcanie społeczności lokalnej do korzystania z możliwości bezpłatnego oddawania odpadów segregowanych.

Realizacja wymienionych celów odbyła się poprzez zajęcia warsztatowo-szkoleniowe prowadzone przez przedstawicieli Grupy Naukowej Pro Futuro działającej przy Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Uczniowie zapoznali się zarówno z problemami globalnymi, jak i lokalnymi,

wiązującymi się z gospodarką odpadami. Podczas zajęć szczególną uwagę zwracano na lokalnie obowiązujące systemy zbiórki odpadów. Dyskutowano także nad problematyką termicznego unieszkodliwiania odpadów, prezentując światowe doświadczenia w tym zakresie, a także prognozy dla naszego regionu w przypadku braku takich instalacji w najbliższej przyszłości. Opracowano materiały dydaktyczne w wersji tekstowej oraz prezentacji Power Point, które używane były podczas zajęć w szkołach. Wspomniana wcześniej kompleksowość działań polegała na tym, iż uczniowie dowiadywali się z jakich surowców powstają materiały ich otaczające, a w toku dyskusji odnajdywali większość surowców w codziennie powstających odpadach. Taka prezentacja cyklu życia produktu pozwalała im zrozumieć, że segregacja odpadów ma wielowymiarowy sens. Z jednej strony oszczędzamy surowce naturalne, przez co mniej degradujemy otaczające nas środowisko, a z drugiej strony wykorzystując surowce wtórne zmniejszamy zapotrzebowanie na teren do składowania odpadów.

W ramach zajęć terenowych kilka grup prześledziło proces produkcji energii elektrycznej i ciepłej w EC Kraków, gdzie jednym z wykorzystywanych paliw jest paliwo alternatywne, podobne do powstającego w odwiedzanej też dzięki uprzejmości firmy MPO w Krakowie stacji demontażu odpadów wielkogabarytowych. Uczniowie odwiedzili także inne miejsca związane z gospodarką odpadami: składowisko i sortownię Barycz oraz Lamusownię (wielki

Jedna z nagrodzonych prac konkursowych z konkursu na makietę zbiorczego punktu segregacji odpadów zorganizowanego w ramach projektu „Energia z kosza”.

Wręczenie nagród laureatom Konkursu Eko-Gmina i Eko-Projekt 2012. Nagrodę za pierwsze miejsce w kategorii Eko-Projekt w imieniu Stowarzyszenia Korona Północnego Krakowa odbiera Wiceprezes Stowarzyszenia Barbara Kawa oraz koordynator projektu „Energia z kosza” Jacek Pietrzyk.

zbiorczy punkt gromadzenia odpadów). Łącznie poza szkołę wyjechało w ramach projektu około 400 uczniów. Podsumowaniem projektu był konkurs na makietę zbiorczego punktu gromadzenia odpadów. Wzorem i inspiracją miała być krakowska Lamusownia otwarta przy MPO w 2011 r. Konkurs był okazją do zweryfikowania tego co pozostało w głowach uczniów po całorocznych działaniach edukatorów. Był to także sposób na zaangażowanie rodziców w pogłębianie wiedzy na temat gospodarowania odpadami. Pomoc w realizacji prac przestrzennych zmusiła ich do sięgnięcia co najmniej do Internetu w celu zasięgnięcia informacji na temat konstruowanego obiektu. Dzięki tej współpracy – szkół z organizacjami pozarządowymi, uczniów z rodzicami itd. – możemy spodziewać się, że protesty przeciwko nowoczesnym instalacjom do przetwarzania odpadów staną się coraz mniej powszechne, a w przyszłości będą to tylko odosobnione incydenty w uzasadnionych sytuacjach.

Na konkurs uczniowie przygotowali około 30 makiet. Komisja konkursowa nagrodziła trzy najlepsze prace, oraz wyróżniła trzy kolejne. Bezkonkurencyjni okazali się uczniowie z Gimnazjum w Luborzycy, kolejni wyróżniający się autorzy prac to gimnazjaliści z Igołomi oraz z Rudawy. Najlepsze prace wystawiono w Bibliotece Publicznej w Zielonkach.

Środki z nagrody otrzymanej od WFOŚiGW w Krakowie zostaną wykorzystane przy realizacji nowego projektu – nasze Stowarzyszenie opracowuje obecnie projekt edukacyjny mający na celu budowanie świadomości uczniów szkół podstawowych w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami wody pitnej oraz należytego korzystania z instalacji kanalizacyjnych. Uznaliśmy, że tego typu projekty edukacyjne podnoszące świadomość ekologiczną społeczeństwa mają nie tylko znaczenie z punktu widzenia ochrony środowiska i poszerzenia wiedzy uczniów, ale odgrywają też ogromnie pozytywną rolę w budowie społeczeństwa obywatelskiego oraz tożsamości lokalnej, co jest jednym z ważniejszych celów działania naszej Lokalnej Grupy Działania.

- Barbara Kawa
Wiceprezes Stowarzyszenia Korona Północnego Krakowa
- Jacek Pietrzyk
Akademia Górniczo–Hutnicza, Wydział Górnictwa i Geoinżynierii, Katedra Inżynierii Środowiska i Przeróbki Surowców.
Koordynator projektu „Energia z Kosza”

Święto jabłka w powiecie grójeckim

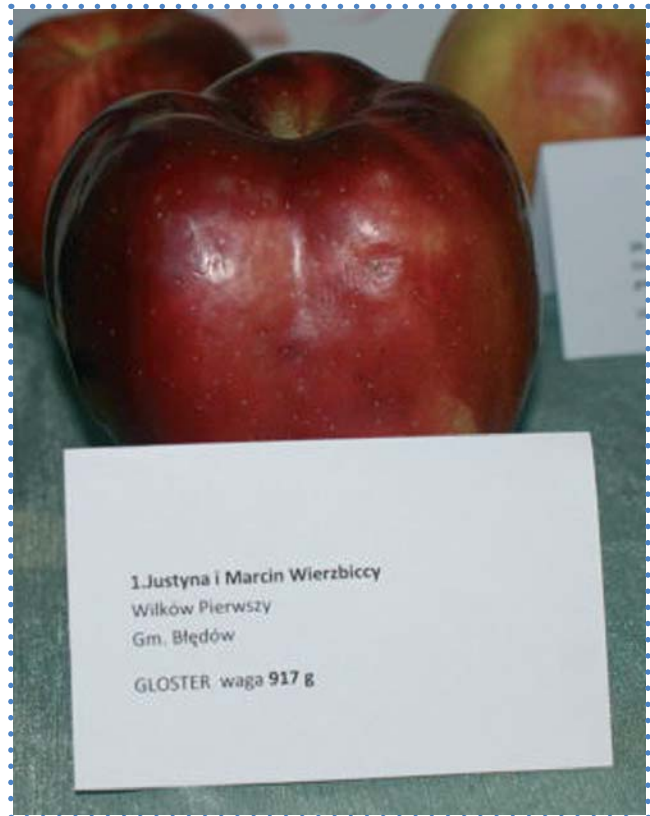
Jabłonalia, które w tym roku odbyły się 24 listopada, to wielkie święto jabłka, sadowników powiatu grójeckiego, a także ważne wydarzenie w życiu szkoły i mieszkańców wsi Kozietyły i okolic. Impreza przyciąga ważnych gości, przedstawicieli samorządu, przedsiębiorców, a nawet posłów. Dzięki temu przedsięwzięciu lokalna społeczność się integruje, a szkoła zyskuje dodatkowe fundusze na swą działalność.

Niepubliczna Szkoła w Kozietyłach prowadzona przez Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kozietyły i Okolic to nie tylko szkoła, to także centrum kultury i miejsce spotkań lokalnej społeczności. Dlatego to właśnie tam, na zakończenie sezonu zbioru owoców, są organizowane dożynki sadownicze, tzw. Jabłonalia, które stały się już lokalną tradycją. To święto i zabawa dla uczniów oraz dorosłych związanych ze szkołą. W uroczystościach biorą udział nauczyciele, uczniowie, rodzice oraz zaproszeni goście.

Konkurs na największe jabłko

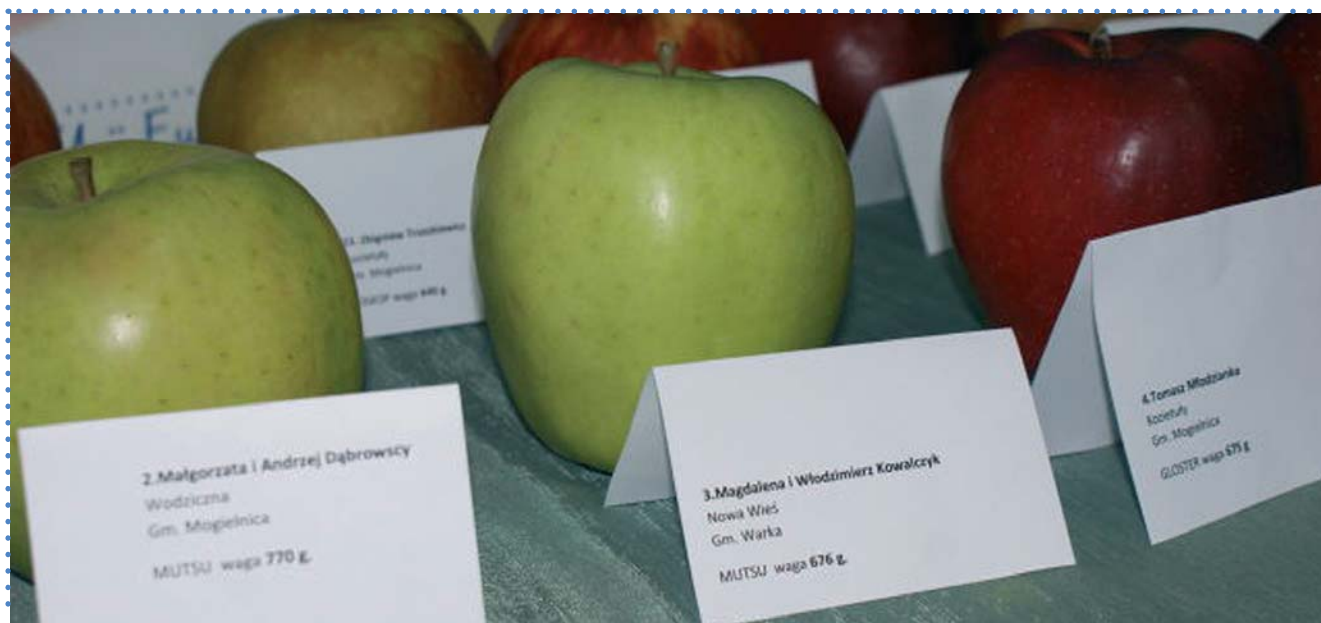
Głównym punktem imprezy jest rozstrzygnięcie konkursu na „Największe Jabłko Powiatu Grójeckiego”. Konkurs organizowany jest przez Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kozietyły i Okolic we współpracy z Burmistrzem Gminy i Miasta Mogielnica i Starostą Powiatu Grójeckiego. Ma on na celu promocję polskich produktów regionalnych, propagowanie wiedzy na temat tradycji polskiego sadownictwa oraz kształtowanie wiedzy w społeczeństwie na temat walorów polskich owoców, która przyczyni się do wzrostu ich spożycia. Konkurs poszerza świadomość konsumentów na temat walorów jabłek i innych polskich owoców oraz kształtuje nawyki zdrowego żywienia. Ważnym zadaniem, jakie wzięli na siebie organizatorzy imprezy, jest utrwalenie pozytywnego wizerunku branży sadowniczej i jej naturalnych produktów o wysokich wartościach odżywczych.

Konkurs to dobra zabawa z cennymi nagrodami. W poprzednich latach, dzięki hojnym sponsorom z sektora samorządowego i prywatnego,

Największe jabłko – zwycięzca konkursu w 2012 r..

można było wygrać np. laptop, aparat fotograficzny, nawigację GPS, kosę spalinową oraz zestaw ogrodniczy czy maszynę do odśnieżania. Zwycięzcy ponadto otrzymują nagrody i dyplomy od Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W 2010 roku do konkursu zostało zgłoszonych 21 jabłek z 8 gmin regionu. Zwycięska antonówka ważyła aż 886 g, a jej obwód wynosił 43 cm. Natomiast w 2011 roku tytuł Największego Jabłka Powiatu Grójeckiego otrzymało jabłko odmiany Mutsu o wadze 871 gram. To prawdziwi rekordziści.

Kolejne trzy największe jabłka konkursu.

- **Dobre widowisko**

Podczas Jabłonaliów nie może również zabraknąć występów uczniów Niepublicznej Szkoły Podstawowej w Kozietułach. Koło teatralne prezentuje co roku swoje umiejętności w scenkach, które uczą i bawią zebraną publiczność. W ramach jednej z edycji uczniowie zorganizowali także pokaz mody sadowniczej oraz nauczycielskiej, a w krótkich formach teatralnych prezentowali zawody, które chcieliby wykonywać w przyszłości. Natomiast innym razem, ku uciesze publiczności, przedstawiali skecze. Swój program artystyczny prezentują również najmłodszy z Niepublicznego Przedszkola w Kozietułach.

- **Inne atrakcje**

W czasie Jabłonaliów organizowane są również konkursy dla uczniów i dorosłych. W 2011 roku organizatorzy przygotowali bardzo ciekawy konkurs dotyczący wiedzy sadowniczej. Każda drużyna składała się z osoby dorosłej i dziecka. Zadania były zróżnicowane, od łatwych i zabawnych po te dotyczące specjalistycznej wiedzy sadowniczej. Warte podkreślenia było to, że zwycięzcy przekazali nagrodę na rzecz szkoły. To szlachetny gest. Innym razem konkurs o podobnej formule dotyczył bezpieczeństwa podczas prac w gospodarstwie. Tę inicjatywę wsparł KRUS w Grójcu.

Podczas Jabłonaliów odbywają się także konkursy plastyczne i licytacje, z których dochód

przeznaczany jest również na rzecz szkoły. To niezwykle ważne, ponieważ szkoła oraz przedszkole utrzymywane są z subwencji oświatowej oraz wsparcia ludzi dobrej woli.

- **Jabłonalia 2012**

W tym roku szkoła przywitała nas pięknym wystrojem. Tematem przewodnim imprezy było morze. Wszędzie były porozwieszane kartonowe, kolorowe rybki, a dzieci były poprzebierane za marynarzy i piratów. Nie mogło też zabraknąć złotej rybki w pięknym stroju, która poruszała się na rolkach, co sprawiało wrażenie, że pływa.

Na Jabłonalia przybyło wielu zacnych gości, w tym Starosta Powiatu Grójeckiego Marian Górski, Burmistrz Gminy i Miasta Mogielnica Sławomir Chmielewski, poseł Mirosław Maliszewski, dyrektorzy szkół w Mogielnicy, przedstawiciele Agencji Rynku Rolnego oraz lokalni przedsiębiorcy. Patronat honorowy nad konkursem objął Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Do konkursu zgłoszono 25 dorodnych owoców. Pierwsze miejsce zajęło jabłko odmiany Gloster o wadze 917 g, a drugie i trzecie Mutsu – 770 g i 676 g. Zwycięzcy otrzymali nagrody rzeczowe oraz statuetki i dyplomy. Dla wszystkich sadowników biorących udział w konkursie Starosta ufundował nagrody książkowe.

Bardzo ciekawa w tym roku była oprawa artystyczna wydarzenia. Rozpoczęły przedszkolaki przebrane za marynarzy, potem na scenę wkroczyli piraci, aż wreszcie pojawili się wędkarze,

Wszystkie nagrodzone jabłka oraz nagrody konkursowe

w których wcielili się dorośli uczestnicy imprezy. Wszyscy chcieli złowić złotą rybkę, aby spełniła trzy życzenia. Przedstawiona historia miała oczywiście morał: „Nie szukajmy złotej rybki, weźmy się do roboty. Inwestujmy w nasze dzieci, bo to złoto co się świeci.”

Następnie odbyło się rozstrzygnięcie konkursu poezji o jabłkach. Wzięło w nim udział ponad 40 uczniów z Gminy Mogielnica, a sponsorem nagród był poseł Maliszewski. Później wszyscy świetnie się bawili podczas konkursu „Kocham

Cię Polsko”, w którym brali udział uczniowie i rodzice, a szefami drużyn byli zaproszeni goście.

Na zakończenie, w czasie aukcji na rzecz szkoły, można było kupić karnet do klubu fitness, bon do salonu kosmetycznego, bon do kwiaciarni, a także ozdoby i stroiki wykonane przez jedną z mieszkanek.

- **Ponad sektorami**

Wszyscy, zarówno uczniowie, jak i dorośli, wkładają w przygotowanie tego wydarzenia dużo wysiłku, bo to przecież ich wspólne święto, święto całego powiatu. Warty podkreślenia jest też fakt, że jest to przedsięwzięcie międzysektorowe, wspierają je prywatni przedsiębiorcy, jednostki samorządowe, a głównym organizatorem jest organizacja pozarządowa.

- Olga Almert-Piotrowska
współpracowniczka wielu organizacji pozarządowych.

Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kozietuły i Okolic we współpracy ze Starostwem Powiatowym w Grójcu oraz Urzędem Gminy i Miasta w Mogielnicy ogłaszają

Konkurs na ★ NAJWIĘKSZE JABŁKO ★ Powiatu Grójeckiego V Jabłonia 2012

Więcej informacji:
Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kozietuły i Okolic
Kozietuły 83, 05-640 Mogielnica
tel. 501 568 158
e-mail: kozietuly@interia.pl
www.kozietuly.pl

 Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kozietuły i Okolic
 Gmina i Miasto Mogielnica
 Starostwo Powiatowe w Grójcu

Kolejne adresy, które warto odwiedzić w Internecie – c.d. wykazu z Biuletynu DS. nr 2

Strony polskie:

Nazwa / adres	Co witryna zawiera
Witryna Obywatelska: http://www.prezydent.pl/witryna-obywatelska/witryna-obywatelska/	Witryna Obywatelska jest stroną Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, gdzie gromadzone są i upowszechniane dobre praktyki. Witryna prowadzona jest we współpracy z partnerami projektu „Decydujemy razem”. Prezentowane dobre praktyki podzielone są na trzy kategorie: 1. Wspólnota Obywatelska, 2. Partnerstwo Samorządów, 3. Obywatelska Inicjatywa Lokalna.
Projekt „Decydujemy razem”: http://www.decdujemyrazem.pl/	Strona wieloletniego projektu pilotażowego pt. „Decydujemy razem. Udział społeczności lokalnych w podejmowaniu decyzji publicznych” realizowanego od 2010 r i mającego na celu wypracowanie mechanizmu partycypacji publicznej w kreowaniu i wdrażaniu polityk lokalnych. Projekt jest wspólnym przedsięwzięciem siedmiu instytucji publicznych i organizacji pozarządowych, jego liderem jest Departament Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.
Baza dobrych praktyk partycypacji: http://dobrepraktyki.decdujemyrazem.pl/	Baza stworzona została i jest prowadzona przez Fundację Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych (FISE) w ramach projektu „Decydujemy razem”. W bazie gromadzone są ciekawe przykłady udziału społecznego w tworzeniu strategii, planów i programów jako narzędzi wdrażania lokalnych polityk publicznych.
Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”: http://stocznia.org.pl/www/	Witryna Pracowni Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”, organizacji pozarządowej zajmującej się rozwojem wspólnot lokalnych, innowacji społecznych oraz partycypacji obywatelskiej, która stara się wzmacniać współpracę pomiędzy dwoma środowiskami: badaczami-akademikami oraz aktywistami społecznymi, działającymi przede wszystkim w organizacjach pozarządowych.

Laboratorium Partycypacji Obywatelskiej:
<http://partycypacjaobywatelska.pl/>

Portal prowadzony przez PBiS „Stocznia” od 2010 r. poświęcony problematyce partycypacji. Jest miejscem gromadzenia i wymiany informacji o metodach, dobrych praktykach i ważnych wydarzeniach związanych z partycypacją w Polsce i na świecie.

Serwis na portalu NGO.PL nt. nowej perspektywy finansowej UE:
<http://nowaperspektywa.ngo.pl/>

Szeroki serwis informacyjny dla organizacji pozarządowych nt. przygotowań do nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2014-2020, prezentujący stanowiska organizacji pozarządowych, oficjalne dokumenty władz Polski i UE, ciała dialogu obywatelskiego oraz aktualne informacje nt. tego procesu i udziału w nim organizacji pozarządowych.

Portal samorządowy „Rozwój lokalny i regionalny”:
<http://www.regioportal.pl/>

Portal, którego wydawcą jest firma konsultingowa Regio-Consulting – Centrum Wspierania Rozwoju Regionalnego i Lokalnego. Zawiera szeroki zakres informacji interesujących dla środowiska samorządowego, a także dla przedstawicieli środowisk naukowych i akademickich, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i innych osób interesujących się tematyką rozwoju regionalnego i lokalnego.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej:
<http://www.mpips.gov.pl/>

Strona Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej zawiera wiele aktualnych informacji dotyczących m.in. dialogu społecznego oraz współpracy z organizacjami społecznymi, a także nt. programów wsparcia dla obywateli i ich organizacji.

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego:
<http://www.mrr.gov.pl/>

Strona Ministerstwa Rozwoju Regionalnego zawiera wiele aktualnych informacji nt. korzystania przez Polskę z funduszy Unii Europejskiej oraz nt. innych źródeł wsparcia rozwoju, a także nt. polskiej polityki regionalnej i przestrzennej.

- **Wydawca**

Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich
ul. Smolna 13 pok. 307
00-375 Warszawa
Tel.: 22 / 826 28 84
www.faow.org.pl
e-mail: dobry.start@faow.org.pl

Publikacja przygotowana w ramach projektu
„Dobry Start – centra wspierania i informacji organizacji pozarządowych na obszarach wiejskich” ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Redaktor prowadząca

Bożenna Wójcik
przy współpracy
Urszuli Budzich-Szukały

Projekt i skład

StudioDan.pl

Platforma
edukacyjna
projektu

DOBRYSTART

Co powinien zawierać statut?

Gdzie złożyć wniosek o dofinansowanie?

Jak napisać dobry projekt?

Dowiedz się więcej o zakładaniu stowarzyszeń i fundacji, zarządzaniu nimi i pozyskiwaniu środków oraz o wielu innych sprawach związanych z prowadzeniem wiejskiej organizacji pozarządowej!

Więcej informacji pod adresem:

www.ds.org.pl/moodle oraz www.faow.org.pl

Zarejestruj się na platformie e-learningowej projektu **Dobry Start!**

**Krajowe Centrum Informacyjne
Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich
ul. Smolna 13 pok. 307
00-375 Warszawa
tel.: 22 / 826 28 84
e-mail: dobry.start@faow.org.pl
<http://www.faow.org.pl>, <http://ds.org.pl>**

